

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA ÚČETNICTVÍ A DANÍ

Komparace sociálního zabezpečení osob samostatně výdělečně činných v České republice a Velké Británii

Comparison of Social Security of Self - employed Persons in the Czech Republic and the Great Britain

Student: Bc. Monika Dufková

Vedoucí diplomové práce: Ing. Yvetta Pšenková, Ph.D.

Ostrava 2017

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Monika Dufková**

Studijní program: N6208 Ekonomika a management

Studijní obor: 6202T049 Účetnictví a daně

Téma: Komparace sociálního zabezpečení osob samostatně výdělečně činných
v České republice a Velké Británii
Comparison of Social Security of Self-employed Persons in the Czech
Republic and the Great Britain

Jazyk vypracování: čeština

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. Sociální zabezpečení v České republice
3. Sociální zabezpečení ve Velké Británii
4. Komparace sociálního zabezpečení a praktická aplikace
5. Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Seznam příloh

Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

CHVÁTALOVÁ, Iva. *Právo sociálního zabezpečení v České republice a Evropské unii*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. 290 s. ISBN 978-80-7380-374-2.

KACZOR, Pavel. *Sociální politika a sociální systém ČR*. Praha: Oeconomica, 2015. 270 s. ISBN 978-80-245-2096-4.

ŽENÍŠKOVÁ, Marta. *Pojistné na sociální zabezpečení zaměstnavatelů, zaměstnanců, OSVČ, dobrovolně důchodově pojištěných s komentářem a příklady k 1. 1. 2016*. 8. vyd. Olomouc: ANAG, 2016. 152 s. ISBN 978-80-7263-998-4.

Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Yvetta Pšenková, Ph.D.**

Datum zadání: 18.11.2016

Datum odevzdání: 21.04.2017

Ing. Jana Hakalová, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Zdeněk Zmeškal
děkan fakulty

„Prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracovala samostatně.“

V Ostravě dne 21. 4. 2017

Dufková Monika

Obsah

1	Úvod	5
2	Sociální zabezpečení v České republice	7
2.1	Systém sociálního zabezpečení	8
2.2	Osoba samostatně výdělečně činná	10
2.3	Státní politika zaměstnanosti.....	13
2.4	Důchodové pojištění.....	14
2.5	Vyměřovací základ pro důchodové pojištění a státní politiku zaměstnanosti	19
2.6	Nemocenské pojištění	23
2.7	Vyměřovací základ a redukční hranice pro nemocenské pojištění	26
3	Sociální zabezpečení ve Velké Británii.....	28
3.1	Systém sociálního zabezpečení	28
3.2	Osoba samostatně výdělečně činná	32
3.3	Státní politika zaměstnanosti.....	35
3.4	Důchodové pojištění.....	37
3.5	Pozůstalostní důchod.....	39
3.6	Příspěvek v úmrtí	39
3.7	Invalidita.....	40
3.8	Příspěvek v mateřství	41
4	Komparace sociálního zabezpečení a praktická aplikace	44
4.1	Srovnání systémů sociálního zabezpečení	44
4.2	Srovnání OSVČ.....	47
4.3	Státní politika zaměstnanosti.....	51
4.4	Starobní důchod.....	52
4.5	Pozůstalostní důchod.....	55
4.6	Invalidita.....	57
4.7	Nemocenská	59

4.8 Podpora v mateřství.....	61
5 Závěr	64
Seznam použité literatury	67
Seznam zkratek.....	70
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce	
Seznam příloh	
Přílohy	

1 Úvod

Předmětem diplomové práce je komparace sociálního zabezpečení osob samostatně výdělečně činných v České republice a ve Velké Británii. Sociální zabezpečení je systém, který pomáhá lidem se připravit na nepříznivé životní situace, ve kterých se může ocitnout každý z nás. Těmito událostmi mohou být například ztráta zaměstnání, těhotenství, nemoc či stáří. V některých případech je člověk schopný se na nečekané události připravit sám, ale ne vždy tomu tak je. Z tohoto důvodu je vytvořen speciální systém sociální podpory, který pomáhá přečkat toto období našeho života. Finanční pomoc je poskytována z vytvořených státních rezerv, které jsou za tímto účelem tvořeny a ekonomicky aktivní obyvatelstvo se podílí na tvorbě těchto rezerv. Je zde jistý předpoklad, že systémy sociálního zabezpečení jednotlivých států se mohou v mnoha ohledech lišit od sociální politiky České republiky a to díky historickému vývoji a událostem, které utvářely sociální politiku daného státu v této oblasti. Srovnání systémů sociálního zabezpečení může ukázat silné a slabé stránky zkoumaného systému. Díky tomuto srovnání je možné nalézt doporučení, jak věci v oblasti sociálního zabezpečení zlepšit.

Cílem diplomové práce je teoreticky charakterizovat systém sociálního zabezpečení se zaměřením na osoby samostatně výdělečně činné v České republice a ve Velké Británii a následně oba systémy porovnat. Srovnání různých přístupů k sociálnímu zabezpečení poukáže na nedostatky a výhody jednotlivých systémů, které zkoumané země v průběhu let vytvořily. Na základě srovnání je posléze možné doporučit možné nové postupy a cesty, které povedou ke zkvalitnění systému sociálního zabezpečení.

V první části práce je popsán systém sociálního zabezpečení v České republice a definován pojem osoby samostatně výdělečně činné ve smyslu české legislativy. Tato část práce je zaměřena především na povinnosti a možnosti využití sociálního systému ze strany osoby samostatně výdělečně činné. Zároveň je popsán systém nemocenského pojištění, důchodového pojištění a státní politiky zaměstnanosti a jakou roli v něm sehrává právě osoba samostatně výdělečně činná.

Ve druhé části práce je popsán systém sociálního zabezpečení z pohledu Velké Británie a rovněž je definována osoba samostatně výdělečně činná ve znění anglické legislativy. Tak jako je tomu v České republice, tak i v zahraničí mají osoby samostatně výdělečně činné určité povinnosti a možnosti v oblasti sociálního zabezpečení. Tato část práce

popisuje podmínky, které musí osoba samostatně výdělečně činná splňovat, aby bylo možné čerpat finanční prostředky ze systému sociálního zabezpečení.

Závěrečná část práce je věnována komparaci obou systémů sociálního zabezpečení. Na základě provedeného srovnání jsou popsány základní odlišnosti jednotlivých systémů sociálního zabezpečení. Dále jsou popsány odlišnosti v definování osoby samostatně výdělečně činné a na praktických příkladech je provedeno srovnání poskytnuté pomoci ze strany státu v oblasti sociálního zabezpečení. Rovněž je nastíněno doporučení a možný budoucí vývoj v poskytování finanční pomoci u osob samostatně výdělečně činných.

Diplomová práce vychází z platného právního stavu k 1. 1. 2017. Při zpracování diplomové práce byly použity metody popisu, analýzy a komparace.

2 Sociální zabezpečení v České republice

Změna životních podmínek, změna charakteru práce a pracovních podmínek, ale i celková změna způsobu života člověka vede k narůstání sociálních rizik. Za sociální rizika považujeme sociální události, které jsou popsány v právu a je znám jejich vznik, změna nebo zánik práv a povinností. Pomocí těchto práv a povinností lze zmírnit, překonat nebo předejít tíživé životní situaci, ve které se můžeme ocitnout. Mezi tyto události patří např. nemoc, úrazy, invalidita, těhotenství, stáří, narození dítěte a další podobné sociální události.

Je velmi obtížné či dokonce nemožné, aby jednotlivec nesl tyto sociální rizika sám. Společnost se stále více zaměřuje na tyto rizika a snaží se je eliminovat. Ve vyspělých státech je těmto rizikům věnována stále větší pozornost a na odstraňování se podílí nejen stát, ale i nejrůznější organizace. Země se od sebe navzájem liší charakterem, formou, cíli i způsobem přístupu naplňování sociálního zabezpečení. Sociální zabezpečení je součástí sociální politiky a slouží jako prostředek, který předchází, zmírňuje a odstraňuje sociální rizika. Sociální zabezpečení můžeme definovat jako systém náhradních zdrojů, které zabezpečují určitou stabilitu a minimální úroveň života. Sociální zabezpečení může být poskytováno formou:

- sociálních příjmů,
- sociálních služeb,
- sociálních azylů.

Sociální zabezpečení můžeme chápat i jako solidaritu s lidmi, kteří nemají dostatečné finanční příjmy ze zaměstnání či jiné výdělečné činnosti, nebo jsou v nepříznivé životní situaci, která vyžaduje mimořádné výdaje. Velmi důležitým faktorem, který ovlivňuje sociální politiku v daném státě, je postoj obyvatel k cílům sociální politiky. Podstatou sociální politiky je přinést prospěch a užitek svému obyvatelstvu. Proto je pro stanovení budoucího směru v oblasti sociální politiky velmi důležité znát názory občanů a reagovat na ně. Názory jednotlivců se od sebe velmi liší a je to ve své podstatě přirozená věc, jelikož jsme každý jiný a máme různé potřeby a postoje. V závislosti na čase se názory mohou měnit spolu se sociálně-ekonomickým a politickým vývojem (Krebs, 2010).

2.1 Systém sociálního zabezpečení

Na počátku 90. let začaly vznikat v České republice tři na sobě relativně samostatné systémy. Jednotlivé systémy se od sebe liší způsobem, jakým danou sociální situaci řeší a jakým způsobem ji financují. Každý tento systém má rozdílnou organizační strukturu. Tyto systémy jsou:

- sociální pojištění,
- státní sociální podpora,
- sociální pomoc.

Systém sociálního pojištění je nejvíce preferován v zemích s tržní ekonomikou. Sociální pojištění řeší sociální situace, na které se může člověk předem připravit. Ekonomicky aktivní obyvatelé se podílejí na tvorbě finančních prostředků v tomto systému. Pojistné slouží na krytí budoucí nejisté sociální situace, která může být krátkodobá nebo dlouhodobá. Pojistné na sociální zabezpečení zahrnuje platby na důchodové pojištění, nemocenské pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Systém nemocenského a důchodového pojištění je postaven na principu solidarity a je zde značně omezen princip zásluhovosti. V České republice slouží sociální pojištění především k zajištění potřeb občanům, kteří ztratili příjmy z výdělečné činnosti v případě nemoci, ošetření člena rodiny, mateřství, stáří nebo ztráty živitele. Jedná se o odložení části současné spotřeby ve prospěch budoucí nejisté budoucnosti.

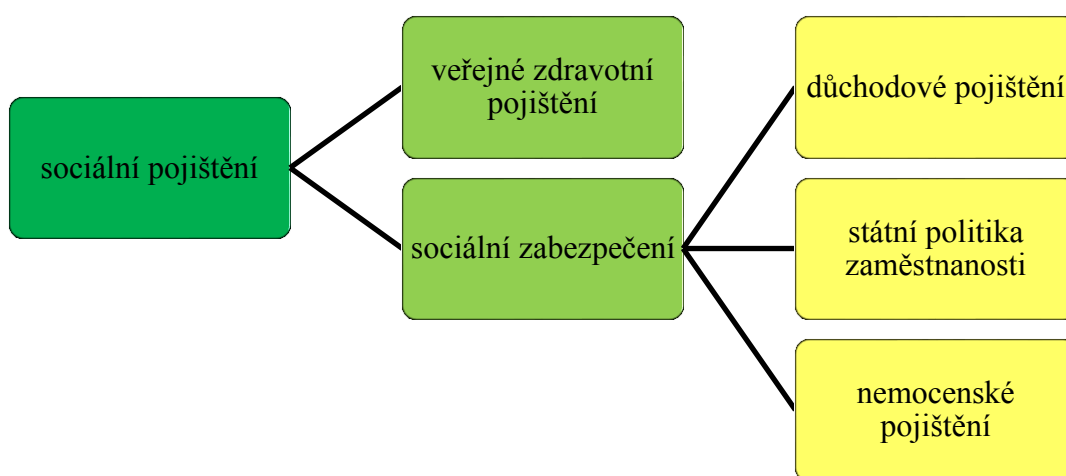
Sociální pojištění se v České republice skládá z několika subsystémů. První důležitou složkou sociálního pojištění je veřejné zdravotní pojištění. Z tohoto pojištění je financována nutná zdravotní péče v zákoně stanoveném rozsahu. Druhou, neméně důležitou složkou sociálního pojištění, je sociální zabezpečení. Tento sociální subsystém se dále dělí na důchodové pojištění, nemocenské pojištění a státní politiku zaměstnanosti.

Nemocenské pojištění pomáhá nahradit příjem ze závislé činnosti nebo ze samostatně výdělečné činnosti v případech, kdy v důsledku nemoci či úrazu nemohou vykonávat výdělečnou činnost. Toto období je zpravidla krátkodobého charakteru a po jeho uplynutí se člověk opět vrací ke své výdělečné činnosti.

Naopak důchodové pojištění slouží k financování dlouhodobé nebo trvalé pracovní neschopnosti (invalidita, stáří). Důchodové pojištění je z hlediska potřeby finančních prostředků nejnáročnější.

Nedílnou součástí sociální politiky státu je řešení nezaměstnanosti. Státní politika zaměstnanosti pomáhá lidem překlenout období při ztrátě zaměstnání a pomáhá jim v nalezení nového uplatnění na trhu práce. I zdravý jedinec v produktivním věku může ztratit zaměstnání a v důsledku této události nebude schopen zabezpečit své potřeby, případně potřeby ostatních členů rodiny. V sociálním systému je pamatováno i na takový případ a právě z tohoto subsystému jsou takovému jedinci vypláceny finanční prostředky, aby tuto nepříznivou situaci přečkal a našel si nové uplatnění na trhu práce (Vančurová, 2008).

Schéma 2.1 Skladba systému sociálního pojištění v ČR

Zdroj: Vlastní zpracování

Poplatníci pojistného podle § 3 zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti jsou:

- zaměstnanci,
- zaměstnavatelé,
- osoby samostatně výdělečně činné,
- osoby dobrovolně důchodově pojištěné.

Právo na plnění z veřejného zdravotního pojištění má široký okruh pojištěnců. U tohoto pojištění rozhodně neplatí, že nárok na plnění má pouze ten, kdo je účastněn na zdravotním pojištění a platí pojistné. Nárok na bezplatnou zdravotní péči plyne občanům České republiky přímo z Ústavy. Pojistné vybrané v rámci veřejného zdravotního pojištění představuje příjem zdravotních pojišťoven, nikoliv příjem státního rozpočtu. Zdravotní

pojišťovny takto vybrané finanční prostředky ze zdravotního pojištění spravují a hospodaří s nimi (Vančurová, 2008).

Finanční podpora z důchodového a nemocenského pojištění je poskytována pouze osobám, které se tohoto pojištění účastnili a splnili podmínky pro výplatu tzn. byly plátcí nemocenského a důchodového pojištění. Finanční prostředky vybrané v rámci sociálního zabezpečení, představují příjem do státního rozpočtu. Financování tohoto systému je zajištěno platbou podle přesně stanovených podmínek zaměstnancem, zaměstnavatelem, osobou dobrovolně účastnou na důchodovém pojištění, nebo osobou samostatně výdělečně činnou. Tyto pravidelné povinné platby do veřejného rozpočtu bychom mohli považovat z ekonomického hlediska za daň. Existují však jistá specifika, která znemožňují zařadit platby pojistného do této kategorie. Pojistné svou účelovostí přesahuje princip prospěchu v daňové spravedlnosti, a proto jej nelze považovat za daň. V případě nedostatku finančních prostředků na sociální zabezpečení, je tento deficit hrazen z ostatních příjmů státního rozpočtu tzn. z daní. Přebytek finančních prostředků z vybraného pojistného je použit na úhradu jiných potřebných výdajů (Krebs, 2010).

2.2 Osoba samostatně výdělečně činná

Osoba samostatně výdělečně činná (dále jen OSVČ) je podle české legislativy osoba, která dosáhla věku 15 let, má ukončenou povinnou školní docházku a vykonává samostatnou výdělečnou činnost. Za OSVČ se považuje i osoba, která spolupracuje při výkonu samostatné výdělečné činnosti a lze na ni rozdělovat příjmy a výdaje, které byly vynaloženy na dosažení, zajištění a udržení výdělečné činnosti. Tyto příjmy a výdaje může OSVČ rozdělit na manžela (manželku) a na osoby, které žijí ve společné domácnosti společně s ní. Všechny příjmy ze samostatné výdělečné činnosti podléhají zdanění podle zákona č. 586/1992 Sb. o dani z příjmů jako příjmy z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti. Pokud osoba nesplňuje některou z výše popsaných podmínek pro výkon samostatné výdělečné činnosti, nelze ji považovat za OSVČ.¹ Za spolupracující osoby považujeme i členy rodiny, kteří pracují na provozu rodinného závodu, jestliže na ně poplatník, v našem případě OSVČ, rozděluje své příjmy a výdaje.²

Povinností OSVČ je, bez ohledu na rozdíl mezi příjmy a výdaji tzn. i v případě ztráty, podat ve stanovené lhůtě Okresní správě sociálního zabezpečení (dále jen OSSZ)

¹Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění

²§ 13 odst. 1 zákon č. 586/1992 Sb., o dani z příjmů

na předepsaném tiskopise Oznámení o zahájení samostatně výdělečné činnosti (viz. Příloha č. 1) a zároveň musí každoročně podávat Přehled o příjmech a výdajích (viz. Příloha č. 2) za příslušný kalendářní rok.³

OSVČ vykonává svou samostatně výdělečnou činnost na základě oprávnění k výkonu samostatné výdělečné činnosti. Povinnost pořídit si toto oprávnění plyne z českých právních předpisů. Při zahájení nebo znovu zahájení samostatné výdělečné činnosti je OSVČ povinna podat oznámení o této činnosti na předepsaném tiskopise, který je dostupný na kterémkoliv OSSZ nebo na webových stránkách České správy sociálního zabezpečení (dále jen ČSSZ).⁴ Každá OSVČ má povinnost podat oznámení o zahájení své činnosti do 8. dne měsíce po měsíci, ve kterém byla činnost zahájena. Výkon samostatně výdělečné činnosti na území České republiky i mimo ni je považován za samostatně výdělečnou činnost, pokud je prováděna na základě příslušného oprávnění a není nijak upravena mezinárodní smlouvou o sociálním zabezpečení nebo Nařízením EHS 1408/71, Nařízením 574/72, Nařízením ES 883/2204 a 987/2009.

Za výkon samostatně výdělečné činnosti se považuje dle české legislativy:

- podnikání v zemědělství, je-li osoba evidována podle zvláštního zákona,
- provozování živnosti na základě oprávnění podle zvláštního zákona,
- činnost společníka veřejné obchodní společnosti nebo komplementáře komanditní společnosti,
- výkon umělecké nebo jiné tvůrčí činnosti na základě autorských vztahů,
- výkon jiné činnosti prováděné na základě oprávnění podle zvláštních předpisů,
- výkon činnosti mandátáře vykonávané na základě mandátní smlouvy uzavřené podle obchodního zákoníku,
- jiné činnosti vykonávané vlastním jménem a na vlastní odpovědnost za účelem dosažení příjmů.⁵

Příjmy z poskytnutí nebo užití práv z průmyslového vlastnictví se nepovažuje za samostatně výdělečnou činnost. Rovněž se za samostatně výdělečnou činnost nepovažují příjmy, které jsou samostatným základem daně z příjmů fyzických osob pro zdanění zvláštní sazbou daně, pokud se jedná o příjmy autorů za příspěvky do novin, časopisů, rozhlasu

³ Lhůta pro podání je nejpozději do jednoho měsíce ode dne, ve kterém měla OSVČ podat daňové přiznání za daný kalendářní rok.

⁴ www.cssz.cz

⁵ § 7 zákon č. 586/1992 Sb., o dani z příjmů

nebo televize ze zdrojů na území České republiky.⁶ Celkové příjmy ze zmíněného výčtu činností nesmí od jednoho plátce přesáhnout v kalendářním měsíci 10 000 Kč.

Za výkon jiné činnosti na základě oprávnění podle zvláštních předpisů považujeme činnost tlumočnicků, znalců, zprostředkovatelů kolektivních sporů, rozhodce podle zvláštních právních předpisů, insolvenční, předběžný, vyrovnací a zvláštní správce, zprostředkovatelů kolektivních a hromadných smluv podle autorského zákona.

V České republice se od 1. ledna 2004 rozlišují dvě kategorie OSVČ. Toto rozdělení je rozhodující pro stanovení výše pojistného na důchodové pojištění. Jednotlivé kategorie mají rozdílné výše minimální ročního i měsíčního vyměřovacího základu. OSVČ mohou vykonávat svoji samostatnou výdělečnou činnost jako hlavní nebo vedlejší.

Za vedlejší samostatnou výdělečnou činnost je považována činnost podle § 9 odst. 6 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, pokud OSVČ v kalendářním roce:

- vykonávala závislou činnost tzn. byla zaměstnancem a ze zaměstnání byla účastna na nemocenském pojištění,
- splňovala nárok na výplatu invalidního důchodu,
- vznikl nárok na starobní důchod,
- vznikl nárok na rodičovský příspěvek či peněžitou pomoc v mateřství,
- vznikl nárok na dávky z nemocenského pojištění z důvodu těhotenství a porodu v případě, že tyto dávky náleží z nemocenského pojištění zaměstnanců,
- osobně pečovala o osobu mladší 10 let, která je závislá na pomoci jiné osoby ve stupni I nebo o osobu, která je závislá na pomoci jiné osoby ve stupni III anebo stupni IV, která je osobou blízkou, nebo žije s OSVČ ve společné domácnosti v případě, že se nejedná o osobu blízkou,
- vykonávala vojenskou službu v ozbrojených silách České republiky a nejedná se o vojáky z povolání,
- byla nezaopatřeným dítětem.⁷

⁶ Jedná se o příjmy uvedené v § 7 odst. 2 písm. a) zákona č. 586/1992 Sb., o dani z příjmů

⁷ § 20 odst. 4 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění

Za vedlejší samostatnou výdělečnou činnost se považuje činnost v těch kalendářních měsících, ve kterých alespoň po část měsíce byla vykonávána samostatně výdělečná činnost a současně byly splněny některé ze skutečností popsanych výše.⁸

V případech, ve kterých nejsou splněny podmínky pro zařazení do kategorie vedlejší samostatně výdělečné činnosti, se jedná o hlavní samostatnou výdělečnou činnost. O hlavní výdělečné činnosti mluvíme i v případě, kdy OSVČ sice splňuje podmínky pro zařazení do kategorie vedlejší OSVČ, ale sama neprojeví vůli být takto klasifikována. Projev vůle chápeme z pohledu českého práva jako oznámení důvodu pro zařazení do této kategorie příslušné OSSZ, a to v zákonem stanovené lhůtě spolu s doložením skutečností, že skutečně splňujeme podmínky pro zařazení do kategorie vedlejší. Tyto skutečnosti o samostatně výdělečné činnosti, pokud chce být zařazena do kategorie vedlejší, oznámí nejpozději na Přehledu o příjmech a výdajích za kalendářní rok, ve kterém chce být takto posuzována.

Rozhodne-li se OSVČ ukončit svoji samostatně výdělečnou činnost, oznámí ukončení své podnikatelské činnosti příslušné OSSZ na požadovaném formuláři (viz. Příloha č. 3) a to nejpozději do 8. dne kalendářního měsíce, který následuje po měsíci, ve kterém byla činnost ukončena.⁹ V případě, že OSVČ již nadále nevykonává svou samostatně výdělečnou činnost, ale má příjmy ze samostatně výdělečné činnosti z předchozích kalendářních let, nepovažuje se již za OSVČ a není tedy ani poplatníkem pojistného (Ženíšková, 2016).

2.3 Státní politika zaměstnanosti

Stát usiluje o dosažení rovnováhy na trhu práce na straně nabídky a poptávky. Cílem je efektivně využít volné pracovní zdroje a poskytnout prostor pro uplatnění práva na zaměstnání. Náplní státní politiky zaměstnanosti je sledovat a vyhodnocovat situaci na pracovním trhu, zpracovávat prognózy a koncepce zaměstnanosti a rozvíjet potenciál uchazečů na trhu práce. Stát se touto cestou snaží snižovat nezaměstnanost a rozvíjet lidský potenciál prostřednictvím rekvalifikačních kurzů v souladu s evropskou strategií zaměstnanosti.

Zaměstnanci i OSVČ se mohou ocitnout v situaci, kdy ztratí příjem ze své dosavadní výdělečné činnosti. Stát jim v případě účasti na státní politice zaměstnanosti poskytne pomoc. Výše pojistného na státní politiku zaměstnanosti je stanovena na 1,2 % z vyměřovacího základu (Ženíšková, 2016).

⁸ § 9 odst. 6 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění

⁹ Zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení

Nárok na podporu v nezaměstnanosti má OSVČ, která se po dobu alespoň 12 měsíců před ztrátou zaměstnání podílela na platbě pojistného a po ztrátě zaměstnání je evidována na příslušném úřadu práce. Doba, po kterou lze pobírat podporu v nezaměstnanosti, se odvíjí od věku žadatele. Podpůrní doba trvá:

- 5 měsíců u osoby mladší 50 let,
- 8 měsíců u osoby ve věku 50 až 55 let,
- 11 měsíců u osoby starší 55 let.¹⁰

Výše podpory v prvních dvou měsících je stanovena ve výši 65 % měsíčního čistého výdělku. V následujících dvou měsících je výše podpory snížena na 50 % a v následujících měsících na 45 % z měsíčního čistého výdělku. Maximální výše podpory je pro rok 2017 stanovena na 15 660 Kč měsíčně.¹¹

2.4 Důchodové pojištění

Důchodové pojištění se řídí zákonem č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění. Od roku 1996 existuje speciální účet pro příjmy a výdaje pro důchodové pojištění. V případě přebytku finančních prostředků na tomto účtu, jsou tyto přebytky použity výhradně na důchodové pojištění a nelze s nimi hradit ostatní státní výdaje.

K důchodovému pojištění se OSVČ přihlásí vyplněním přihlášky, kterou lze najít na webových stránkách ČSSZ (viz. Příloha č. 4). Pro OSVČ je velmi důležitá výše zaplaceného pojistného na důchodové pojištění, protože se z této částky určuje nejen výše starobního nebo invalidního důchodu, ale i výše pozůstalostního důchodu tzn. vdovského a vdoveckého či sirotčího. Účast na důchodovém pojištění je ze zákona pro OSVČ platbou povinnou.

Poplatníkem pojistného na důchodové pojištění se stává OSVČ, pokud je účastna důchodového pojištění podle předpisů o důchodovém pojištění. Současně je za podmínek stanovených tímto zákonem povinna platit zálohy.

Pojistné na důchodové pojištění platí OSVČ povinně pokud v tomto kalendářním roce:

- vykonávala hlavní samostatnou výdělečnou činnost,

¹⁰ § 43 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti

¹¹ § 50 odst. 3 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti

- vykonávala vedlejší samostatnou výdělečnou činnost v rozsahu pro účast na důchodovém pojištění,
- vykonávala vedlejší samostatnou činnost a přihlásila se dobrovolně k účasti na důchodovém pojištění.

O povinné účasti na důchodovém pojištění z výkonu vedlejší samostatné výdělečné činnosti hovoříme v případě, že daňový základ z této činnosti za rok 2016 dosáhl rozhodné částky. Tato rozhodná částka je stanovena pro rok 2016 ve výši 64 813 Kč za celý kalendářní rok, popřípadě částku sniženou o 5 402 Kč za každý měsíc, ve kterém po celý měsíc nebyla vykonávána vedlejší samostatně výdělečná činnost a za každý kalendářní měsíc, ve kterém měla OSVČ po celý měsíc nárok na nemocenské nebo měla nárok na peněžitou pomoc v mateřství z nemocenského pojištění (Ženíšková, 2016).

Při stanovení výše důchodu se musí vypočtený vyměřovací základ ještě redukovat podle redukčních hranic. Redukční částky pro výpočet starobního důchodu jsou uvedeny v následující tabulce (viz. Tab. 2.1).

Tab. 2.1 Redukční částky pro výpočet důchodu v roce 2017

I. RH	do 12 423 Kč	100%
II. RH	12 423 Kč až 112 928 Kč	26%
III. RH	nad 112 928 Kč	0%

Zdroj: Vlastní zpracování dle § 15 odst. 2 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění

Starobní důchod je vyplácen osobám, které splnily podmínky pro nárok starobního důchodu. Podmínkou pro výplatu starobního důchodu je dosažení stanoveného věku a platba pojistného na důchodové pojištění po stanovenou dobu. Důchodový věk se stanovuje podle data narození a u žen se zohledňuje počet vychovaných dětí (viz. Příloha č. 5). Doba účasti na důchodovém pojištění je stanovena podle roku, ve kterém osoba dosáhne důchodového věku.¹² Potřebná doba pojištění pro výplatu starobního důchodu je uvedena v následující tabulce (viz. Tab. 2.2)

¹² § 29 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění

Tab. 2.2 Potřebná doba pojištění pro výplatu starobního důchodu

Rok dosažení důchodového věku	Počet let pojištění
před 2010	25
2010	26
2011	27
2012	28
2013	29
2014	30
2015	31
2016	32
2017	33
2018	34
po 2018	35

Zdroj: Vlastní zpracování dle § 29 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění

Vyplácená částka starobního důchodu je složena ze dvou částí. Základní výměra představuje fixní částku, která je stanovena pro příslušný rok a druhou část představuje procentní výměra. Základní výměra je pro rok 2017 stanovena na 2 550 Kč. Procentní výměra se určuje podle účasti na důchodovém pojištění.

Měsíční procentní sazba je podle § 34 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění stanovena ve výši:

- 1,5 % z vypočteného základu měsíčně, pokud se nekryje s dobou účasti pojištěnce na důchodovém pojištění,
- 1,2 % z vypočteného základu měsíčně, pokud se kryje s dobou účasti na důchodovém spoření v období let 2013 až 2015.

Minimální částka vypočtená procentní sazbou nesmí být nižší než 770 Kč měsíčně.¹³

Vdovský a vdovecký důchod tvoří součást důchodového pojištění. Pozůstalým může být pouze manžel nebo manželka. Druh nebo družka nemají nárok na vdovský důchod, i když měli společnou domácnost a žili spolu několik let. Pozůtalý má nárok na důchod v případě, že zesnulý pobíral starobní důchod, invalidní důchod, nebo ke dni smrti splnil podmínku potřebné doby pojištění pro nárok na invalidní případně starobní důchod. Pozůstalému vzniká nárok na důchod i v případě, že smrt byla způsobena pracovním úrazem.

¹³ § 33 odst. 2 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění

Podmínky pro nárok na vdovský a vdovecký důchod po uplynutí jednoho roku od úmrtí manžela či manželky jsou podle § 50 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění:

- péče o nezaopatřené dítě,
- péče o dítě se zdravotním postižením závislé na pomoci jiné osoby,¹⁴
- péče o svého rodiče nebo rodiče zemřelého, kteří žijí ve společné domácnosti a jsou závislí na pomoci jiné osoby,¹⁵
- invalidita III. stupně,
- dosažení alespoň věku o 4 roky nižšího, než činní důchodový věk.

Jestliže pozůstalý nesplňuje některou z výše popsanych podmínek, právo na pobírání vdovského a vdoveckého důchodu ze zákona zaniká.

Vdovský a vdovecký důchod se skládá z fixní částky a procentní výměry. Fixní složka důchodu je stanovena pro rok 2017 ve výši 2 550 Kč měsíčně. Procentní výměra činí 50 % starobního nebo invalidního důchodu III. stupně, na který by měl nárok zesnulý v době smrti. Při výpočtu se zohledňuje pravidlo o souběhu více důchodů, pokud pozůstalý pobírá invalidní nebo starobní důchod.

Invalidní důchod je poskytován českým státem v rámci důchodového pojištění. Sepsanou žádost o poskytnutí invalidního důchodu podá žadatel na OSSZ podle místa trvalého pobytu. Samostatně výdělečná činnost je u osob pobírající invalidní důchod posuzována jako vedlejší samostatně výdělečná činnost.

Pro výplatu invalidního důchodu je nutné splňovat několik podmínek. Osoba musí být uznána invalidním. Zdravotní stav žadatele o invalidní důchod zhodnotí nezávislý posudkový lékař, který posléze stanoví stupeň invalidity. Po reformě důchodového systému rozlišujeme od 1. 1. 2010 tři stupně invalidity podle snížené pracovní schopnosti (viz. Tab. 2.3).

Tab. 2.3 Stupně invalidity podle poklesu pracovní schopnosti

Stupeň	Pokles pracovní schopnosti o
I.	35 - 49 %
II.	50 - 69 %
III.	70 % a více

Zdroj: Vlastní zpracování dle § 39 odst. 2 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění

¹⁴ Závislost na pomoci je ve stupni II, III a IV

¹⁵ Závislost na pomoci je ve stupni II, III a IV

Další podmínkou, kterou musí OSVČ splnit pro výplatu invalidního důchodu, je potřebná účast na důchodovém pojištění, která se odvíjí od věku žadatele. Potřebná doba pojištění pro nárok na důchod je uvedena v tabulce (viz. Tab. 2.4).

Tab. 2.4 Počet let potřebných pro výplatu invalidního důchodu podle věku

Věk pojištěnce	do 20	20 - 22	22 - 24	24 - 26	26 - 28	28 - 38	nad 38
Doba účasti na pojištění	méně než 1	1	2	3	4	5	10

Zdroj: Vlastní zpracování dle § 40 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění

Potřebná doba pojištění se zjišťuje z období před vznikem invalidity. U osob starších 28 let se posuzuje pojistné zaplacené v posledních 10 letech před vznikem invalidity a u osob starších 38 let se zohledňuje období 20 let před vznikem invalidity. Při změně stupně invalidity se již znovu neposuzuje délka účasti na pojištění.¹⁶

Posledním požadavkem na výplatu invalidního důchodu je věk žadatele – musí být nižší než jeho penzijní věk.

Stejně jako v případě vdovského a vdoveckého důchodu, je částka invalidního důchodu složena ze dvou částí. První část tvoří základní výměra ve výši 2 550 Kč pro rok 2017. Výše procentní výměry se stanoví procentní sazbou z vypočteného základu za každý celý rok doby pojištění a dopočtené doby získané do dosažení důchodového věku.

Procentní sazba za každý celý rok pojištění činí:

- 0,5 % u invalidity I. stupně,
- 0,75 % u invalidity II. stupně,
- 1,5 % u invalidity III. stupně.¹⁷

Nejnižší procentní výměra pro rok 2017 je stanovena na částku 770 Kč za měsíc a to bez ohledu na stupeň invalidity.

Dojde-li ke zlepšení či zhoršení zdravotního stavu, stanoví se nová výše procentní výměry invalidního důchodu. Nová procentní výměra je stanovena jako součin původní procentní výměry a koeficientu (viz. Tab. 2.5).

¹⁶ § 40 odst. 2 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění

¹⁷ § 41 odst. 2 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění

Tab. 2.5 Koeficient při změně stupně invalidity

Původní stupeň invalidity	Nový stupeň invalidity	Koeficient
I.	II.	1,5
	III.	3
II.	I.	0,6667
	III.	2
III.	I.	0,3333
	II.	0,5

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSSZ¹⁸

Stát se snaží podporovat osoby se zdravotním postižením i v oblasti podnikání. OSVČ se zdravotním handicapem mohou uplatnit zvláštní slevu na dani. Její výše se stanovuje podle stupně invalidity. Pokud byl OSVČ přiznán I. nebo II. stupeň invalidity, může uplatnit slevu na dani ve výši 2 520 Kč a v případě invalidity III. stupně lze uplatnit částku 5 040 Kč. Držitelé průkazu ZTP/P mohou uplatnit navíc slevu ve výši 16 140 Kč.¹⁹

2.5 Vyměřovací základ pro důchodové pojištění a státní politiku zaměstnanosti

Vyměřovací základ pro OSVČ na důchodové pojištění je částka, kterou si OSVČ zvolí ze svého daňového základu. Tato částka však nesmí být nižší než 50 % daňového základu. Základ daně se stanoví dle § 7 zákona o daních z příjmů ze samostatně výdělečné činnosti po úpravě podle § 5 a § 23 téhož zákona, pokud není stanoveno jinak. Jedná se například o úpravu mezi příjmy a výdaji při přechodu z vedení daňové evidence na účetnictví. Daňový základ u OSVČ se stanoví jako rozdíl předpokládaných příjmů a předpokládaných výdajů, ze kterého se vychází při výpočtu daně z příjmů stanovených paušální částkou. Do základu daně se nezahrnují příjmy, které jsou předmětem příjmů fyzických osob pro zdanění zvláštní sazbou daně.²⁰ U OSVČ, která není povinna podávat daňové přiznání, se považuje za daňový základ rozdíl mezi příjmem ze samostatně výdělečné činnosti a výdaji vynaloženými na dosažení, zajištění a udržení výdělečné činnosti. Od základu daně nelze odečíst podle § 34 zákona o daních z příjmů například veškeré výdaje vynaložené při realizaci výzkumu a vývoje a ani o daňovou ztrátu z předchozích zdaňovacích období nelze daňový základ snížit.²¹

¹⁸ Invalidní důchody ČSSZ. [online]. [cit. 13.1.2017]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/duchodove-pojisteni/davky/invalidni-duchody.htm>

¹⁹ Slevy na dani platné pro rok 2017

²⁰ § 7 odst. 6 a § 36 odst. 2 písm. t) zákona č. 586/1992 Sb., o dani z příjmů

²¹ § 34 odst. 1 zákona č. 586/1992 Sb., o dani z příjmů

Pokud OSVČ vykonává v kalendářním roce hlavní i vedlejší samostatně výdělečnou činnost a není účastna ve své vedlejší samostatné činnosti na důchodovém pojištění, považuje se za daňový základ poměrná část daňového základu. Tato poměrná část se stanoví jako podíl daňového základu a počtem kalendářních měsíců, ve kterých byla vykonávána hlavní i vedlejší samostatná výdělečná činnost. Tato částka se vynásobí počtem kalendářních měsíců, ve kterých byla prováděna pouze hlavní výdělečná činnost. Pokud je tento vyměřovací základ nižší než minimální vyměřovací základ pro daný kalendářní rok, považuje se za vyměřovací základ částka minimálního vyměřovacího základu za příslušný kalendářní rok (Ženíšková, 2016).

Vyměřovací základ je stanoven jako 50 % základu daně, ale nesmí být nižší než stanovený minimální vyměřovací základ. Minimální vyměřovací základ se stanovuje rozdílně pro hlavní a vedlejší samostatnou výdělečnou činnost. Měsíční minimální vyměřovací základ pro hlavní samostatně výdělečnou činnost je stanoven jako 25 % z průměrné mzdy a pro vedlejší samostatnou výdělečnou činnost je stanoven jako 10 % z průměrné mzdy.²²

Minimální roční vyměřovací základ pro rok 2017 je stanoven ve výši:

- pro hlavní výdělečnou činnost 84 696 Kč (7 058 Kč/měsíc),
- pro vedlejší výdělečnou činnost 33 888 Kč (2 824 Kč/měsíc).

Tab. 2.6 Vývoj minimálního vyměřovacího základu v Kč

Činnost	2013	2014	2015	2016	2017
Hlavní	77 652	77 652	79 836	81 024	84 696
Vedlejší	31 068	31 140	31 944	32 412	33 888

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSSZ²³

V případě, že OSVČ neprováděla svoji samostatně výdělečnou činnost po celý kalendářní rok, odečte se od ročního minimálního vyměřovacího základu částka uvedená v závorce za každý kalendářní měsíc, ve kterém nebyla prováděna samostatná výdělečná činnost. Nepočítají se měsíce, kdy OSVČ:

- nevykonávala samostatně výdělečnou činnost,
- pobírala po celý měsíc nemocenskou z nemocenského pojištění,

²² Průměrná mzda je stanovena vyhláškou MPSV

²³ Výše minimálních vyměřovacích základů osob samostatně výdělečně činných od roku 1990. ČSSZ. [online]. [cit. 20.1.2017]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/pojisteni-osvc/platba-pojistneho/vyse-minimalnich-vymerovacich-zakladu-osob-samostatne-vydelecne-cinnych-od-roku-1990.htm>

- je státním pojištěncem,
- má těžké tělesné, smyslové nebo mentální postižení,
- dosáhla věku důchodového věku, ale nesplňuje podmínky pro přiznání starobního důchodu,
- osobně celodenně pečuje o jedno dítě do 7 let nebo nejméně o dvě děti do 15 let,
- je současně zaměstnancem a odvádí pojistné ze závislé činnosti z minimálního vyměřovacího základu stanoveného pro zaměstnance.

Výše pojistného se stanoví procentní sazbou z vyměřovacího základu zjištěného za rozhodné období. Pro výpočet pojistného za rok 2016 je sazba stanovena ve výši 29,2 % z vyměřovacího základu. Tato sazba v sobě zahrnuje 28 % na důchodové pojištění a 1,2 % na státní politiku zaměstnanosti. Vypočtená částka se zaokrouhluje na celé číslo směrem nahoru (Ženíšková, 2016). Pro snadnější pochopení je uveden příklad (viz. Příklad 2.1)

Příklad 2.1 Stanovení minimálního vyměřovacího základu

OSVČ zahájila svou hlavní činnost 15. února a ukončila svou hlavní činnost 16. listopadu 2016.

OSVČ nevykonávala svou hlavní činnost v měsíci lednu a prosinci, proto od částky 81 024 Kč odečteme $2 \cdot 6\,752$ Kč. Minimální vyměřovací základ bude ve výši 67 520 Kč.

Zdroj: Vlastní zpracování

Maximální roční vyměřovací základ OSVČ pro pojistné na důchodovém pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti je částka ve výši 48násobku průměrné mzdy. Pro rok 2016 je stanoven maximální vyměřovací základ pro hlavní i vedlejší samostatně výdělečnou činnost ve výši 1 296 288 Kč a pro rok 2017 ve výši 1 355 136 Kč. Tato částka se nesnižuje o kalendářní měsíce, ve kterých nebyla prováděna samostatně výdělečná činnost (Ženíšková, 2016).

OSVČ platí zálohy na pojistné na důchodové pojištění z měsíčního vyměřovacího základu. V případě, že se OSVČ v daném roce účastní důchodového pojištění také jako zaměstnanec a v zaměstnání dosáhne maximálního vyměřovacího základu, nebude povinna platit zálohy od kalendářního měsíce, ve kterém to oznámí a doloží příslušné OSSZ.

Tab. 2.7 Výpočet měsíčních vyměřovacích základů a záloh

Výpočet pro hlavní činnost		pro rok 2017
Maximální vyměřovací základ	čtyřnásobek průměrné mzdy	112 928 Kč
Minimální vyměřovací základ	25 % z průměrné mzdy	7 058 Kč
Maximální výše záloh	29,2 % z max. vyměřovacího základu	32 975 Kč
Minimální výše záloh	29,2 % z max. vyměřovacího základu	2 061 Kč
Výpočet pro vedlejší činnost		pro rok 2017
Minimální vyměřovací základ	10 % z průměrné mzdy	2 824 Kč
Minimální výše záloh	29,2 % z min. vyměřovacího základu	825 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSSZ²⁴

OSVČ, která v předešlém roce vykonávala samostatně výdělečnou činnost, byla povinna platit zálohy na pojistné a pokud tuto činnost vykonává i nadále v dalším roce a nedošlo k žádné změně, jako např. k ukončení a znovuzahájení činnosti, ke změně charakteru činnosti z hlavní na vedlejší či naopak, platí zálohy v dalším roce do měsíce předcházejícího měsíci podání Přehledu o příjmech a výdajích za předešlý rok ve stejné výši, jak byly stanoveny pro daný rok. Od podání Přehledu o příjmech a výdajích platí OSVČ zálohy, které jsou stanoveny pro aktuální rok (Ženíšková, 2016).

Tab. 2.8 Minimální výše zálohy na důchodové pojištění v roce 2017

	Hlavní činnost	Vedlejší činnost
Do měsíce, který předchází podání přehledu za rok 2016	1 972 Kč	789 Kč
Od měsíce, kdy byl podán přehled za rok 2016	2 061 Kč	825 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSSZ²⁵

Záloha je splatná od 1. do 20. dne následujícího kalendářního měsíce. Zálohy na důchodové pojistné se platí za jednotlivé celé kalendářní měsíce. Za den platby pojistného

²⁴ Zálohy na pojistné na důchodové pojištění. ČSSZ. [online]. [cit. 20.1.2017]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/pojisteni-osvc/platba-pojistneho/zalohy-na-pojistne-na-duchodove-pojisteni.htm>

²⁵ Zálohy na pojistné na důchodové pojištění. ČSSZ. [online]. [cit. 20.1.2017]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/pojisteni-osvc/platba-pojistneho/zalohy-na-pojistne-na-duchodove-pojisteni.htm>

se považuje den, kdy dojde k připsání pojistného na účet příslušné OSSZ, PSSZ nebo MSSZ Brno.

OSVČ není povinna platit zálohy na důchodové pojištění v případech, ve kterých za kalendářní měsíc:

- vznikl nárok na výplatu nemocenského,
- vznikl nárok na peněžitou pomoc v mateřství z nemocenského pojištění,
- bylo dosaženo při výkonu zaměstnání maximálního vyměřovacího základu.

2.6 Nemocenské pojištění

Nemocenské pojištění slouží k finančnímu zabezpečení osob, které přišly v důsledku nečekané sociální události o stávající finanční příjem. Základním znakem tohoto pojištění je, že systém nemocenského pojištění je garantovaný státem, tzn. na právní a finanční aspekty nemocenského pojištění dohlíží stát. Nemocenské pojištění je založeno na metodě průběžného financování. Příjem z tohoto pojištění je příjmem státního rozpočtu. Z nemocenského pojištění jsou podle §4 zákona č 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění vypláceny tyto dávky:

- nemocenská,
- peněžitá pomoc v mateřství,
- ošetřovné,
- vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství.

Nemocenské pojištění je určeno především pro ekonomicky aktivní obyvatelstvo. Ne všechny osoby mají nárok na výplatu všech dávek uvedených v zákoně. Některé dávky jsou vypláceny pouze určitému okruhu osob, které splňují podmínky pro výplatu. Z odvedeného nemocenského pojištění OSVČ, ke kterému se dobrovolně přihlásila, je v případě potřeby vypláceno nemocenská či peněžitá pomoc v mateřství. Dobrovolnou přihlášku k nemocenskému pojištění je dostupná na webových stránkách ČSSZ (viz. Příloha č. 6) Na ostatní výše uvedené dávky nemá OSVČ nárok. Vyplácené dávky nahrazují OSVČ příjem ze samostatně výdělečné činnosti v důsledku sociálních událostí. Pro čerpání dávek z nemocenského pojištění musí nejprve pojištěnec splnit podmínky plynoucí ze zákona (Ženíšková, 2016).

OSVČ se stává účastníkem nemocenského pojištění dnem, který je uveden v přihlášce k účasti na pojištění (viz. Příloha č. 4), nejdříve však dnem, ve kterém byla přihláška podána. Přihlášku k účasti na nemocenském pojištění podává až jako podnikající osoba. Nelze tedy podat přihlášku dříve, než se stane OSVČ.

OSVČ je poplatníkem pojistného na nemocenské pojištění, pokud se dobrovolně přihlásila k nemocenskému pojištění.²⁶ Vzhledem k tomu, že je nemocenské pojištění pro OSVČ dobrovolné, je vyžadováno, aby bylo placeno ve stanovené lhůtě a alespoň v minimální výši. Pokud OSVČ nesplní tyto povinnosti, nelze již podle zákona tyto povinnosti zpětně napravovat a nemocenské pojištění nemůže vzniknout zpětně. Doporučuje se platit pojistné na začátku každého měsíce, nebo je platit dopředu.

Zánik účasti OSVČ na nemocenském pojištění nastává:

- dnem, který následuje po podání odhlášky z nemocenského pojištění,
- prvním dnem kalendářního měsíce, za který nebylo ve stanovené lhůtě zaplacené pojistné,
- zaplacením nižší částky pojistného, ačkoliv bylo zaplaceno ve stanovené lhůtě,
- nástupem výkonu trestu odnětí svobody,
- dnem, ve kterém nastaly jiné skutečnosti např. ukončení samostatně výdělečné činnosti či zánik oprávnění k výkonu této činnosti.²⁷

Pokud OSVČ nezaplatí ve stanovené lhůtě a alespoň v minimální výši pojistné, automaticky se předpokládá, že si OSVČ již nepřeje být účastna na nemocenském pojištění. V takovém případě končí účast posledním dnem kalendářního měsíce, ve kterém bylo pojistné naposledy zaplaceno včas a alespoň v minimální výši. K nemocenskému pojištění se může OSVČ opět přihlásit pomocí přihlášky k účasti na pojištění. OSSZ je povinna zánik účasti na nemocenském pojištění sdělit OSVČ do 8. dne kalendářního měsíce, který následuje po měsíci, ve kterém bylo pojistné naposledy zaplaceno ve stanovené lhůtě a alespoň v minimální výši (Ženíšková, 2016).

²⁶ Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění

²⁷ § 13 odst. 2 zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění

Nemocenské je vypláceno v rámci nemocenského pojištění. Nemocenská představuje finanční pomoc, která je vyplácena účastníkovi na pojistném v době krátkodobé pracovní neschopnosti. Podmínky, které musí OSVČ splnit pro výplatu nemocenské jsou obecně platné i pro zaměstnance.

Podmínky nároku na nemocenskou:

- účast na nemocenském pojištění OSVČ trvala alespoň po dobu tří měsíců bezprostředně předcházejících dni vzniku dočasné pracovní neschopnosti popř. karantény,
- OSVČ nevykonává osobně po dobu dočasné pracovní neschopnosti samostatně výdělečnou činnost,
- OSVČ byla uznána dočasně pracovně neschopnou, nebo jí byla nařízena karanténa v případě, že tato neschopnost nebo karanténa trvá déle než 14 kalendářních dní.

Výše nemocenské za kalendářní den činí 60 % z denního vyměřovacího základu (viz. Kapitola 2.7). Pokud se prokáže, že si pracovní neschopnost OSVČ způsobila účastí ve rvačce, opilostí, zneužitím prostředků psychotropních látek, při páchání úmyslné trestné činnosti nebo úmyslně zaviněnému přestupku, výše nemocenského za kalendářní den se snižuje o 50 % denní dávky.²⁸

Peněžitá pomoc v mateřství (dále jen PPM) je dávka poskytovaná v rámci nemocenského pojištění. PPM může pobírat matka i otec dítěte. Podmínky nároku na PPM jsou obdobně jako u nároku na nemocenské stejné pro zaměstnance i OSVČ. Kromě podmínky trvání účasti na pojištění alespoň 270 kalendářních dní v posledních dvou letech přede dnem nástupu na PPM však:

- účast na nemocenském pojištění OSVČ musí trvat alespoň 180 dnů v období jednoho roku přede dnem nástupu na PPM (započte se do celkové délky 270 dnů),
- OSVČ nesmí v době čerpání PPM vykonávat samostatně výdělečnou činnost.

V praxi platí, že nevykonává-li OSVČ samostatně výdělečnou činnost osobně, ale prostřednictvím zaměstnanců, výplata PPM jí náleží.

²⁸ § 29 a § 31 zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění

Výše PPM za kalendářní den činí 70 % denního vyměřovacího základu. Denní vyměřovací základ se zaokrouhluje s přesností na 2 platná desetinná místa a dávky náležící za kalendářní dny se zaokrouhlují na celé koruny nahoru. Tento základ se dále redukuje podle redukčních hranic uvedených v následující kapitole (viz. Kapitola 2.7).

Podpůrčí doba je stanovena na 28 týdnů a ve specifických případech jako je narození vícero dětí až 37 týdnů.²⁹

2.7 Vyměřovací základ a redukční hranice pro nemocenské pojištění

OSVČ platí pojistné na nemocenské pojištění z měsíčního základu. Tento měsíční základ si OSVČ určí sama a to v rozmezí minimálního a maximálního základu pro pojistné. Vybraná částka nesmí být nižší než částka, která je rozhodná u zaměstnanců pro účast na nemocenském pojištění. Pro rok 2017 je tato částka stanovena na 2 500 Kč. Minimální měsíční vyměřovací základ je stanoven pro OSVČ jako dvojnásobek této částky tzn. 5 000 Kč a nemůže být nižší (Ženíšková, 2016).

Maximální měsíční vyměřovací základ pro nemocenské pojištění se až do konce roku 2013 shodoval s měsíčním vyměřovacím základem, který si OSVČ určila pro stanovení zálohy na důchodové pojištění. Od roku 2014 je maximální měsíční vyměřovací základ vypočítán z ročního vyměřovacího základu uvedeného na posledním podaném Přehledu nebo se vypočítá jako polovina průměrné mzdy. Přihlíží se k Přehledům za poslední tři kalendářní roky před měsícem, za které se nemocenské pojištění platí. Nelze-li určit maximální měsíční základ nemocenského pojištění z naposledy podaného Přehledu, rovná se tento polovině průměrné mzdy platné pro daný kalendářní rok. Maximální vyměřovací základ pro rok 2017 je stanoven ve výši 14 116 Kč (Ženíšková, 2016).

Minimální měsíční vyměřovací základ představuje nejnižší základ pro výpočet nemocenského pojištění. Minimální měsíční pojistné vypočtené z minimálního vyměřovacího základu je ve výši 115 Kč. Pojistné na nemocenské pojištění je splatné od 1. do 20. dne následujícího měsíce, tzn. nejpozději v 20. den musí být částka připsána na účet u ČNB, ve kterém má OSSZ svůj účet pro nemocenské pojištění.

Výše pojistného pro rok 2017 činí 2,3 % z určeného měsíčního vyměřovacího základu.

²⁹ § 33 zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění

Výše dávek na nemocenské a PPM se vypočte z denního vyměřovacího základu. Této základ zjistíme tak, že se vyměřovací základ zjištěný z rozhodného období vydělí počtem kalendářních dnů připadajících na toto období. Rozhodné období představuje ve většině případů 12 kalendářních měsíců před měsícem, ve kterém OSVČ čerpá dávky z nemocenského pojištění. Počet kalendářních dnů snížíme o počet kalendářních dnů, ve kterých OSVČ neplatí pojistné na nemocenské pojištění nebo nebyla účastna na nemocenském pojištění. Takto stanovený základ upravujeme (redukujeme) pomocí tří redukčních hranic (dále jen RH) na denní vyměřovací základ.

Tab. 2.9 Redukční hranice pro rok 2016 a 2017

Redukční hranice u nemocenské	2016	2017	
I. RH	901 Kč	942 Kč	90 %
II. RH	1 351 Kč	1 412 Kč	60 %
III. RH	2 701 Kč	2 824 Kč	30 %
Redukční hranice u PPM	2016	2017	
I. RH	901 Kč	942 Kč	100 %
II. RH	1 351 Kč	1 412 Kč	60 %
III. RH	2 701 Kč	2 824 Kč	30 %

Zdroj: Vlastní zpracování dle § 21 odst. 1 zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění

Výši redukčních hranic platných od 1. ledna kalendářního roku vyhláší každoročně MPSV. Redukci provedeme tak, že započteme:

- do I. RH u nemocenského 90 % denního vyměřovacího základu a u PPM 100 % denního vyměřovacího základu,
- z části denního vyměřovacího základu mezi I. a II. RH započteme 60 %,
- z části mezi II. a III. RH započteme 30 %,
- k části, která překračuje III. RH už nepřihlížíme.

V případě nároku na výplatu nemocenského nebo PPM z nemocenského pojištění po celý kalendářní měsíc, se tento měsíc nepovažuje za výkon samostatně výdělečné činnosti ani za hlavní výdělečnou činnost. Toto se týká pouze OSVČ, která se dobrovolně přihlásila k platbě nemocenského pojištění, a splnili podmínky pro poskytování těchto dávek. Prvních 14 dnů pracovní neschopnosti, za které nenáleží nemocenské, se považuje za pobírání nemocenské. Do základu daně se nezahrnují kalendářní měsíce, které předcházeli zahájení samostatně výdělečné činnosti ani měsíce, které následovali po ukončení samostatně výdělečné činnosti (Ženíšková, 2016).

3 Sociální zabezpečení ve Velké Británii

Velká Británie je považována za liberální typ sociálního státu. Vyplývá to ze způsobu, jakým stát zasahuje do systému sociálního zabezpečení. Hlavním rysem tohoto systému je sociální solidarita, která je v systému zakotvena již od první poloviny 20. století. Tento základní princip sociálního zabezpečení přinesl jeden z nejznámějších ekonomů 20. století, britský ekonom lord John Maynard Keynes. Jeho netradiční myšlenky se staly protipólem klasické a neoklasické ekonomie. Keynes zastával myšlenku, že je potřeba zásahů do ekonomiky ze strany státu, a tedy i do sociálního zabezpečení. Další významnou osobností, která utvářela a formovala systém sociálního zabezpečení, byl sir William Beveridge, který se zabýval problematikou národního pojištění a výplatou dávek z tohoto pojištění.

Stát zabezpečuje záchranné sociální síť a prostřednictvím těchto sítí poskytuje pomoc při vzniku sociálních událostí. Vyšší standard v oblasti sociálního zabezpečení je ponechán ve vlastních rukou jednotlivce, který je zajištěn prostřednictvím doplňkového pojištění. Doplňkové pojištění ve Velké Británii se těší stále většímu zájmu.

3.1 Systém sociálního zabezpečení

Velká Británie je členským státem Evropské unie a je tedy vázána aplikací evropského práva. Stejně jako všechny členské státy Evropské unie i Velká Británie je povinna koordinovat pravidla uplatňovaná v systému sociálního zabezpečení s evropskou politikou. Evropská unie do značné míry v minulosti formovala současnou podobu sociálního zabezpečení ve Velké Británii.

Systém sociálního zabezpečení zabezpečuje sociální pomoc celé populaci. Správu sociálního zabezpečení zabezpečují 3 ministerstva a 1 odbor vlády. Ministerstvo zdravotnictví zabezpečuje především fungování Národní zdravotní služby. Zodpovědnost za výběr pojistného na národní pojištění, stanovení výše a výplaty některých forem státní podpory zabezpečuje Odbor vlády Jejího Veličenstva pro příjmy a zvyklosti (Her Majesty's Revenue and Customs zkráceně HMRC). Státní podpora může být formou daňové slevy na dítě, přídatku na dítě či slevy na dani pro zaměstnance. Ministerstvo pro ekonomický růst dohlíží na výplatu dávek nemocenského pojištění zaměstnavatelem. Ministerstvo práce a důchodů (The Department for Work and Pension zkráceně DWP) se zaměřuje především na pomoc při hledání pracovních příležitostí pro nezaměstnané, podporu rodin s nezaměstnaným členem a ochranu nejslabších jedinců populace (Babilonová, 2014).

Systém sociálního zabezpečení je tvořen:

- příspěvkovým systémem,
- nepříspěvkovým systémem,
- sociální péčí.

Dávky z příspěvkového systému jsou vypláceny na základě placení pojistného na národní pojištění. Z tohoto pojištění jsou vypláceny dávky v mateřství, nezaměstnanosti, stáří, úmrtí, invaliditě apod. Financování příspěvkového systému je zajištěno prostřednictvím Fondu národního pojištění (National Insurance Fund zkráceně NIF). Fond národního pojištění je financován průběžným způsobem pomocí povinných plateb, které jsou rozděleny mezi zaměstnance a zaměstnavatele.

Nepříspěvkový systém poskytuje bezplatnou zdravotní péči všem rezidentům Velké Británie a finanční pomoc v invaliditě či mateřství. Z tohoto pojištění jsou dále vypláceny přídavky na děti a daňové slevy. Podmínkou pro výplatu těchto služeb a dávek je účast na národním pojištění. Veškeré služby a dávky jsou financovány z obecných daní.

Sociální péče představuje záchrannou síť v podobě příspěvku na bydlení, příspěvek v nezaměstnanosti, sociální podporu a příspěvek na penzi.

Národní pojištění se řídí zákonem o národním pojištění z roku 1911. Účast na národním pojištění je povinná pro všechny zaměstnance i zaměstnavatele. Systém národního pojištění umožňuje také dobrovolné pojištění v případech, ve kterých nevznikla povinnost přispívat do tohoto systému automaticky. Ve většině případů však vzniká povinnost platit pojistné na národní pojištění automaticky. Povinnost platit pojistné má každý občan Velké Británie, který dosáhl věku 16 let. Každé takové osobě je následně přiděleno číslo národního pojištění.³⁰

Na základě povahy výdělečné činnosti, výše zisku či dobrovolnosti účasti na národním pojištění rozdělujeme pojištěnce do 4 základních tříd (viz Tab. 3.1).

³⁰ National Insurance. GOV.UK [online]. [cit. 22.1.2017]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/national-insurance/overview>

Tab. 3.1 Klasifikace pojištěnců podle tříd

Třída	Pojištěnci	Účast na pojištění
1.	Zaměstnanci s týdenním příjmem nad 155 liber	povinná
2.	OSVČ s ročním příjmem pod 5 965 liber	dobrovolná, pokud získají výjimku
3.	Osoby dobrovolně účastny na pojištění	dobrovolná
4.	OSVČ s ročním ziskem převyšující 8 060 liber	povinná

Zdroj: Vlastní zpracování dle GOV.UK³¹

Dobrovolnou účast na národním pojištění využívají především osoby, které chtějí vyplnit mezeru v záznamu pojištění, aby neztratili roky účasti na pojištění, které jsou nezbytné zejména pro dosažení státního důchodu. Dobrovolně pojištěným osobám nevzniká nárok na výplatu všech dávek z národního pojištění. Tyto osoby nemají nárok na příspěvek v mateřství, příspěvek v nezaměstnanosti, podporu v nezaměstnanosti či doplňkový státní důchod.

Dobrovolně mohou platit pojistné na národní pojištění:

- zaměstnanci s týdenním příjmem pod 155 liber, kterým nevznikla povinnost platit pojistné,
- OSVČ s ročním ziskem nižším než 5 965 liber,
- zaměstnanec a OSVČ v jedné osobě s nízkým výdělkem a malým ročním ziskem,
- osoby žijící a pracující v zahraničí jako OSVČ pokud v minulosti byly účastny na pojištění po dobu alespoň 3 let nebo před odjezdem bydlely soustavně ve Velké Británii po dobu 3 let,
- osoby žijící v zahraničí, ale nepracující v zahraničí, pouze pokud byly účastny na pojištění po dobu alespoň 3 let nebo pokud bydlely soustavně ve Velké Británii po dobu 3 let,
- nezaměstnaní, kteří nepobírají příspěvek v nezaměstnanosti,
- vdané ženy nebo vdovy, které přestaly platit sníženou sazbu na pojistné.³²

³¹ National Insurance. GOV.UK. [online]. [cit. 22.1.2017]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/national-insurance/national-insurance-classes>

³² National Insurance. GOV.UK. [online]. [cit. 22.1.2017]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/national-insurance/national-insurance-classes>

Suma některých vyplácených dávek nesmí překročit maximální částku, která je zákonem stanovena pro tyto dávky na týden. Výše maximální týdenní dávky se odvíjí od toho, zda pojištěnec žije sám či v páru a zda má nebo nemá děti.

Maximální týdenní dávka platí pouze pro příjemce dávek ve věku 16 až 64 let a do této částky se nezapočítává:

- příspěvek v úmrtí,
- ošetřovné,
- přídavek na dítě,
- daňová sleva na dítě,
- podpora ve výdělečné činnosti,
- příspěvek v nezaměstnanosti,
- příspěvek pro opatrovníka,
- podpora na bydlení,
- sociální podpora,
- příspěvek v mateřství,
- vdovský rodičovský příspěvek.³³

OSVČ zařazená do 2. třídy národního pojištění má nárok na výplatu pouze některých dávek z národního pojištění. Výčet dávek, na které má OSVČ, zaměstnanec a osoba dobrovolně účastna na národním pojištění nárok, je uveden v následující tabulce (viz. Tab. 3.2).

³³ Benefit cap. GOV.UK. [online]. [cit. 22.3.2017]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/benefit-cap/benefits-included-in-the-cap>

Tab. 3.2 Nárok na dávky z národního pojištění

Dávky	Zaměstnanec	OSVČ	Dobrovolně
Veřejné důchodové pojištění	Ano	Ano	Ano
Doplňkové penzijní pojištění	Ano	Ne	Ne
Soukromé důchodové pojištění	Ano	Ano	Ano
Příspěvek pro uchazeče o zaměstnání v nezaměstnanosti	Ano	Ne	Ne
Příspěvek v nezaměstnanosti a podporu ve výdělečné činnosti	Ano	Ano	Ne
Příspěvek v mateřství	Ano	Ano	Ne
Pozůstalostní důchod	Ano	Ano	Ano

Zdroj: Vlastní zpracování dle GOV.UK³⁴

Státní důchod je po splnění náležitých podmínek vyplácen všem zmíněným plátcům pojistného. OSVČ se nemohou účastnit doplňkového penzijního pojištění, jelikož toto pojištění je určeno výhradně zaměstnancům. OSVČ mohou místo doplňkového penzijního pojištění využít soukromé důchodové pojištění a touto cestou si zlepšit životní úroveň ve stáří. Stejná situace jako je v případě doplňkového penzijního pojištění, nastává i u příspěvku pro uchazeče o zaměstnání v nezaměstnanosti, které je určeno pouze zaměstnancům a OSVČ jej v době ukončení výdělečné činnosti nemůže pobírat. Příspěvek v mateřství pobírají pouze OSVČ a zaměstnanci.

Osobám dobrovolně účastným na národním pojištění je výplata sociálních dávek značně omezena. Je jí vyplácen pouze státní důchod a pozůstalostní důchod. Zda se budou tyto osoby účastnit ještě na soukromém důchodovém pojištění, je ponecháno na jejich rozhodnutí.

3.2 Osoba samostatně výdělečně činná

OSVČ je ve Velké Británii každá osoba, která začne pracovat na své jméno a zodpovědnost jako živnostník a to i v případě, že to doposud neoznámila HMRC.

OSVČ je definována jako osoba, která:

- založila svou výdělečnou činnost pro získání vlastního příjmu a bere veškerou odpovědnost za následky,
- může mít několik zákazníků současně,

³⁴ National Insurance. GOV.UK. [online]. [cit. 28.1.2017]. Dostupné z :<https://www.gov.uk/national-insurance/what-national-insurance-is-for>

- může sama rozhodovat jak, kdy a kde bude svou výdělečnou činnost vykonávat,
- může najímat další pracovníky na své náklady, kteří pomáhají s výkonem samostatné výdělečné činnosti,
- prokáže dostatečné vybavení potřebné pro výkon své výdělečné činnosti,
- nese odpovědnost za špatně odvedenou práci a je povinna odstranit nedostatky špatně odvedené práce v rámci svého volného času,
- účtuje fixní cenu za odvedenou práci,
- prodává zboží nebo poskytuje služby za účelem dosažením zisku.³⁵

OSVČ může vykonávat samostatně výdělečnou činnost a může být současně i zaměstnancem. V případě nejasností ze strany zákazníků nebo kohokoliv jiného, zda je osoba klasifikována jako OSVČ nebo jako zaměstnanec, se může každý o této skutečnosti informovat prostřednictvím telefonu nebo webových stránek HMRC.

Při prodeji zboží a poskytování služeb může být OSVČ označována i jako obchodník. Pokud osoba obchoduje se zbožím nebo službami, je podle zákona považována za OSVČ. Za obchodování se považuje:

- pravidelný prodej zboží či služeb za účelem dosažení zisku,
- prodej on – line nebo prostřednictvím inzerátů v pravidelných intervalech,
- vydělávání provize z prodeje zboží a výdělek z poskytnuté služby.³⁶

Za OSVČ ve smyslu obchodování se nepovažuje osoba, která prodává příležitostně nepotřebné statky nebo není účelem tohoto prodeje dosahovat zisku. Daňový základ nelze snížit o případné ztráty z takového prodeje.

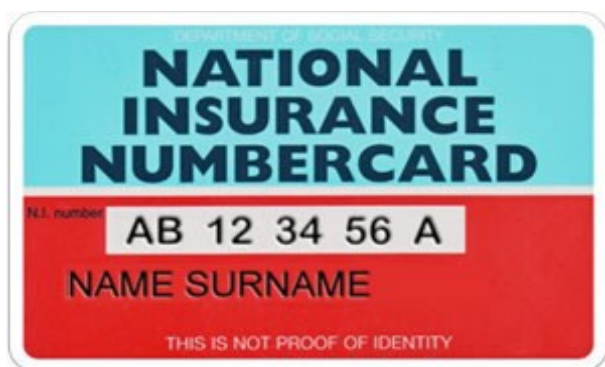
Při zahájení samostatné výdělečné činnosti je povinností OSVČ se zaregistrovat jako OSVČ pro placení národního pojištění a daně z příjmů. Vyplněný registrační formulář zašle OSVČ na HMRC (viz. Příloha č. 7). Aby mohla OSVČ platit pojistné na národní pojištění, musí nejprve požádat HMRC o přidělení unikátního čísla sociálního pojištění. Na konto tohoto čísla sociálního pojištění se zaznamenávají veškeré platby zaplacené na národním

³⁵ Working for yourself. GOV.UK. [online]. [cit. 22.1.2017]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/working-for-yourself>

³⁶ Working for yourself. GOV.UK. [online]. [cit. 22.1.2017]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/working-for-yourself>

pojištění a také se zde zaznamenává odvedená daň z příjmů. Číslo sociálního pojištění se skládá z kombinace písmen a číslic a je po dobu účasti na národním pojištění neměnné. Číslo sociálního pojištění bývá uvedeno např. na výplatní pásce zaměstnance nebo na osobním daňovém účtu v sekci národního pojištění. Tato kartička neslouží pro účely prokázání totožnosti.

Obr. 3.1 Karta s číslem sociálního pojištění

Zdroj: Simpletax³⁷

Pojistné na sociální zabezpečení platí jak zaměstnanci tak i OSVČ. Podle výše zisku, kterého dosahují z podnikatelské činnosti, rozlišujeme v rámci sociálního zabezpečení OSVČ zařazené do 2. a 4. třídy národního pojištění. OSVČ s ročním ziskem pod 5 965 liber, nevzniká povinnost účasti na pojistném (2. třída), ale může platit pojistné zcela dobrovolně. Ve většině případů této dobrovolnosti OSVČ využívají, aby mohly ve stáří čerpat státní penzi. Státní penzi mohou čerpat OSVČ pouze v případě, že byly účastny na národním pojištění po určitou zákonem stanovenou dobu. Naopak OSVČ s ročním ziskem převyšující 8 060 liber vzniká povinnost platit pojistné na sociální zabezpečení automaticky. OSVČ spadající do 2. třídy národního pojištění, platí pojistné měsíčně nebo dvakrát do roka na příslušný bankovní účet HMRC. OSVČ zařazená do 4. třídy národního pojištění platí pojistné až po podání daňového přiznání.

³⁷ What Is A National Insurance Number (NIN)?. Simpletax. [online]. [cit. 22.1.2017]. Dostupné z: <https://help.gosimpletax.com/hc/en-gb/articles/202028558-What-is-a-National-Insurance-Number-NIN->

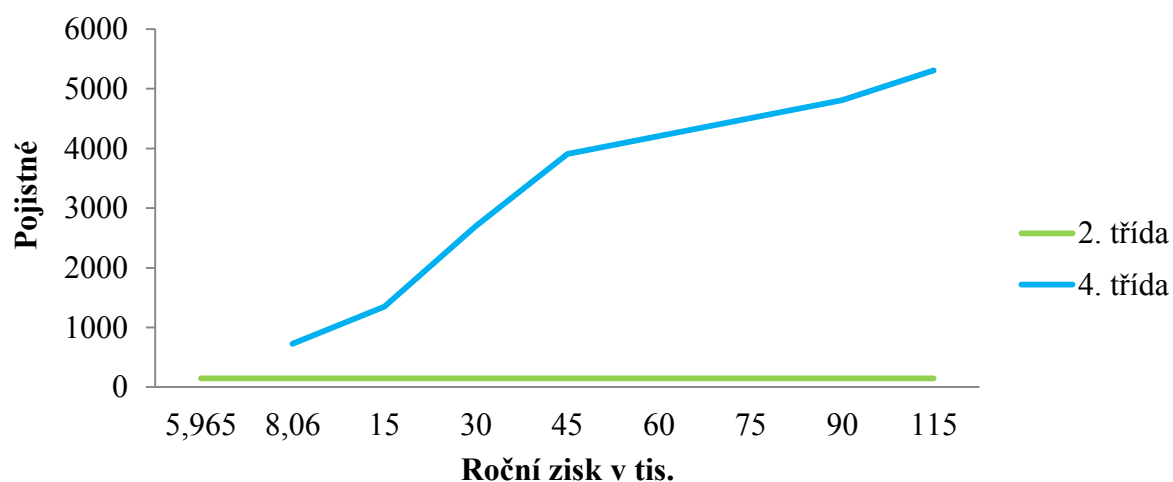
Tab. 3.3 Pojistné na národní pojištění OSVČ

Třída	Roční zisk	Výše pojistného
2.	5 965 liber a více	2,8 liber za týden
4.	8 060 liber a více	9 % ze zisku do 43 000 liber
		2 % ze zisku nad 43 000 liber

Zdroj: Vlastní zpracování dle GOV.UK³⁸

Vývoj výše pojistného podle ročního zisku a rozdělení OSVČ do tříd podle národního pojištění je uveden v následujícím grafu (viz. Graf č. 3.1).

Graf č. 3.1 Vývoj pojistného podle ročního zisku v librách

Zdroj: Vlastní zpracování

Z výše uvedeného grafu vyplývá, že OSVČ zařazené do 2. třídy národního pojištění platí konstantní výši pojistného bez ohledu na jejich roční zisky. Celkové pojistné, které za rok OSVČ odvede, je ve výši 145,6 liber. Naopak zaplacené pojistné OSVČ zařazené do 4. třídy národního pojištění značně ovlivňuje výše dosaženého ročního zisku.

3.3 Státní politika zaměstnanosti

Každý stát se v ekonomice potýká s otázkou nezaměstnanosti a snaží se ji různými způsoby snižovat. Podporu v nezaměstnanosti (Contribution-based Employment and Support Allowance) můžeme ve Velké Británii rozdělit do dvou kategorií:

- příspěvek v nezaměstnanosti (Jobseeker's Allowance),
- podpora ve výdělečné činnosti (Employment and Support Allowance).

³⁸ Self-employed National Insurance rates. GOV.UK. [online]. [cit. 22.2.2017]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/self-employed-national-insurance-rates>

Nezaměstnané osoby v produktivním věku, které jsou schopny fyzicky i psychicky vykonávat práci a aktivně hledají zaměstnání, je vyplácen příspěvek v nezaměstnanosti.

Zažádat o příspěvek v nezaměstnanosti může OSVČ:

- starší 18 let,³⁹
- vykonávající samostatně výdělečnou činnost v průměrném rozsahu pouze 16 hodin týdně,
- žijící ve Velké Británii a má zde trvalé bydliště,
- fyzicky i psychicky schopná vykonávat výdělečnou práci,
- nenavštěvující prezenční formu studia,
- nedosahující důchodového věku.

O přiznání příspěvku v nezaměstnanosti a jeho výši rozhoduje úřad práce (Jobcenter Plus). U poskytnutí příspěvku v nezaměstnanosti je rozhodující věk a délka účasti na národním pojištění a od těchto kritérií se odvíjí výše příspěvku. Potřebná doba pojištění je stanovena na dvě zdaňovací období. U OSVČ se přihlíží na věk, ale nejsou posuzovány finanční zdroje z výdělečné činnosti. Příspěvek nemůže pobírat OSVČ, která navštěvuje prezenční formu studia. Příspěvek může pobírat v případě, kdy vzdělání získává formou dálkového studia a je možné toto studium skloubit s prací a v případě potřeby toto studium ve prospěch práce ukončit. Úřad práce neposkytne příspěvek osobě žijící s partnerem ve společné domácnosti, který pracuje více než 24 hodin týdně. OSVČ mohou žádat o příspěvek v nezaměstnanosti v případě, že prokážou nízké příjmy ze samostatně výdělečné činnosti. Pokud má OSVČ nějaké úspory, pak tyto úspory nesmí být vyšší než 16 000 liber. Úspory velmi ovlivňují rozhodování úřadu práce o výši vypláceného příspěvku v nezaměstnanosti. Týdenní výše příspěvku je zákonem stanovena na 57,9 liber pro osoby ve věku 18 – 24 let a 73,1 liber pro osoby starší 25 let. Pro osoby starší 18 let a žijící v páru je týdenní příspěvek stanoven ve výši 114,85 liber (Babilonová, 2014).

Stejně jako u příspěvku v nezaměstnanosti tak i u podpory ve výdělečné činnosti mohou žádat o tuto dávku zaměstnanci i OSVČ. Podpora ve výdělečné činnosti poskytuje pomoc při pracovní neschopnosti způsobenou např. nemocí, invaliditou apod. Podpora se postupně snaží nahradit jiné sociální dávky a příspěvky vyplácené v rámci národního pojištění. OSVČ může žádat o podporu ve výdělečné činnosti, pokud její týdenní příjem

³⁹ Ve speciálních případech může pobírat příspěvek v nezaměstnanosti osoba ve věku 16 nebo 17 let

nepřekročí 20 liber. Stejně jako u příspěvku v nezaměstnanosti musí být žadatel starší 18 let s trvalým bydlištěm na území Velké Británie.

Vyřízení žádosti a rozdělení žadatelů do příslušné kategorie zabere určitý čas, a proto je žadatelům v tomto časovém období vyplácena finanční pomoc. Žádost se obvykle vyřizuje po dobu 13 týdnů a během tohoto období je žadateli, který nedosáhl 25 let vyplácena částka 57,9 liber týdně. Žadateli staršímu 25 let je vyplácena peněžitá pomoc ve výši 73,1 liber týdně. Žadatelé jsou rozděleni podle invalidity nebo jiného druhu pracovní neschopnosti do pracovně zaměřené skupiny nebo do podpůrné skupiny. Do pracovně zaměřené skupiny jsou zařazeni žadatelé, kteří jsou schopni fyzicky i psychicky vykonávat výdělečnou činnost. Maximální výše finanční pomoci je stanovena na 102,15 liber týdně. Žadatelé s vážným postižením nebo onemocněním jsou zařazeni do podpůrné skupiny a maximální výše podpory v této skupině je stanovena na 109,3 liber týdně.⁴⁰

Nelze současně pobírat příspěvek v nezaměstnanosti a podporu ve výdělečné činnosti.

3.4 Důchodové pojištění

Důchodové pojištění prošlo v průběhu posledních desetiletí celou řadou reforem. Nejdůležitější reformou byla penzijní reforma z roku 2007 a 2008 labouristické vlády. Tato reforma snížila počet potřebných let účasti na národním pojištění. Dříve byla nutná účast na důchodovém pojištění pro vznik nároku na plnou výši státního důchodu 39 let. V současnosti je potřebná doba účasti snížena o 9 let tzn. na nárok v plné výši státního důchodu je potřeba 30 let účasti na důchodovém pojištění. Poslední důchodová reforma proběhla v roce 2012 a rozdělila důchodové pojištění do tří pilířů. Zaměstnanci jsou automaticky zařazeni do 3. pilíře důchodového pojištění. Reforma přinesla nové způsoby revalorizace státního důchodu a také značně zjednodušuje fungování důchodového systému. Cílem reformy bylo vylepšit důchodový systém, který by byl férovější a štedřejší (Babilonová, 2014).

Důchodové pojištění se ve Velké Británii v současnosti skládá z:

- veřejného důchodového pojištění (Basic State Pension),
- doplňkového penzijního pojištění (Additional State Pension),
- soukromého důchodového pojištění (New State Pension).

⁴⁰ Employment and Support Allowance (ESA). GOV.UK [online]. [cit. 22.1.2017]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/employment-support-allowance/what-youll-get>

Veřejné důchodové pojištění zajišťuje minimální výši finančních prostředků pro osoby, které již dosáhly důchodového věku. Důchodový věk je v současnosti stanoven na 65 let pro ženy a 66 let pro muže. Aby bylo možné čerpat státní důchod, je zde stanovena podmínka účasti na národním pojištění nejméně 30 let.⁴¹

Výše státního důchodu je stanovena paušální částkou bez ohledu na výši předchozích příjmů na 119,3 liber za týden. Výše státního důchodu se každoročně mění v závislosti na indexu CPI⁴², indexu růstu spotřebitelských cen nebo paušálně o 2,5 %. Pro stanovení nové výše státního důchodu se porovnávají jednotlivé ukazatele a vybere se ten, který je nejvyšší.⁴³

Doplňkové penzijní pojištění je vázáno na veřejné důchodové pojištění. Na doplňkové penzijní pojištění mají nárok pojištěnci zařazení do 1. třídy národního pojištění. Výše důchodu se odvíjí od výše příjmů na rozdíl od veřejného důchodového pojištění, kde je částka státního důchodu stanovena paušálně.

Důchodový příspěvek je určen osobám, které nedosahují v důchodovém věku dostatečného finančního příjmu. Stát se pomocí tohoto příspěvku snaží snížit chudobu mezi starými osobami. Příspěvek je tvořen garantovanou a úsporovou složkou. U garantovaného příspěvku se zohledňuje, zda osoba v důchodovém věku žije sama nebo v páru. Lidem s týdenním příjmem v důchodovém věku nepřekračující částku 155,6 liber a zároveň žijícím v domácnosti sami je vyplácen tento příspěvek. Garantovaný příspěvek je vyplácen ve výši 237,55 liber týdně pro osoby žijící v páru ve společné domácnosti. Za příjem se považuje státní důchod, všechny ostatní důchody a dávky pojištění či jiné výdělků spolu s investicemi a úsporami překračujících 10 000 liber. Úsporová složka představuje bonus pro osoby, které si na důchod naspořily určitou částku.⁴⁴

Tab. 3.4 Důchodový příspěvek v librách za týden

Důchodce žijící	Důchodový příspěvek	
	Garantovaná složka	Úsporová složka
sám	155,60	13,07
v páru	237,55	14,75

Zdroj: Vlastní zpracování

⁴¹ Dobu účasti lze splnit i dobrovolnou účastí na národním pojištění.

⁴² Průměrný růst mezd

⁴³ The basic State Pension. GOV.UK [online]. [cit. 22.1.2017]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/state-pension/eligibility>

⁴⁴ Pension Credit. GOV.UK [online]. [cit. 25.1.2017]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/pension-credit>

Podmínkou pro výplatu důchodového příspěvku je trvalé bydliště na území Velké Británie a dosažení důchodového věku žadatele či jeho manžela (manželky). Nárok na příspěvek nevzniká automaticky, ale je nutné si o něj zažádat a to nejdříve 4 měsíce před dosažením důchodového věku.

3.5 Pozůstalostní důchod

Na vdovský rodičovský příspěvek (Widowed Parent's Allowance) vzniká nárok pozůstalému s alespoň jedním nezaopatřeným dítětem. Výše příspěvku je závislá na účasti zesnulého manžela, manželky či životního partnera na národním pojištění. Maximální výše příspěvku je stanovena na 112,55 liber za týden v případě, že smrt byla způsobena pracovním úrazem nebo nemocí z povolání. Pozůstalí pobírají příspěvek po dobu nejvýše 52 týdnů tzn. jeden rok. Pokud podmínky pro výplatu příspěvku pominou v období 52 týdnů, může pozůstalému vzniknout nárok na příspěvek v úmrtí.⁴⁵

Dříve bylo součástí pozůstalostního důchodu i vdovský důchod. Ten se však stal součástí příspěvku v úmrtí. Vdovský důchod byl vyplácen vdově či vdovci po zesnulém pojištěnci. Vdovský důchod představoval nárok na část doplňkového důchodu po zesnulém. Vdovský důchod bylo možné pobírat souběžně s vdovským rodičovským příspěvkem. Tento důchod bylo možné pobírat i v penzi po dosažení důchodového věku až ve výši 50 % z doplňkového důchodu po pozůstalém.

3.6 Příspěvek v úmrtí

Příspěvek v úmrtí (Bereavement Allowance) je určen osobám starší 45 let, které nepečují o nezaopatřené dítě. Pokud osoba dosáhla důchodového věku, nemá již nárok na příspěvek v úmrtí. Nelze vyplácet současně vdovský či vdovecký důchod a příspěvek v úmrtí. Doba, po kterou lze příspěvek pobírat je stanoven maximálně na 52 týdnů. Příspěvek je vyplácen v případě úmrtí manžela, manželky nebo životního partnera. Kromě věkové podmínky musí být splněno ještě jedno kritérium pro výplatu příspěvku. Zesnulý manžel, manželka či partner museli být plátcí národního pojištění. Pokud toto kritérium není splněno, nevzniká nárok na příspěvek v úmrtí. Výše příspěvku se odvíjí od věku pozůstalého v době úmrtí.⁴⁶

⁴⁵ Widowed Parent's Allowance. GOV.UK [online]. [cit. 22.1.2017]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/widowed-parents-allowance/what-youll-get>

⁴⁶ Bereavement Allowance (previously Widow's Pension).GOV.UK [online]. [cit. 26.1.2017]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/bereavement-allowance/overview>

Tab. 3.5 Příspěvek v úmrtí podle věku pozůstalého

Věk	Maximální týdenní příspěvek	
	v librách	v Kč
45	33,77	1046
46	41,64	1289
47	49,52	1533
48	57,40	1777
49	65,28	2021
50	73,16	2265
51	81,04	2509
52	88,91	2753
53	96,79	2997
54	104,67	3241
55 a více	112,55	3485
Pozn: použitý kurz pro přepočítání je 30,963 CZK/GBP		

Zdroj: Vlastní zpracování

Nárok na příspěvek nevzniká v případě, že osoba:

- vychovává dítě,
- uzavřela nový sňatek nebo žije s novým partnerem,
- byla před jeho smrtí se zesnulým rozvedena,
- dosáhla důchodového věku,
- vykonává trest odnětí svobody.

3.7 Invalidita

Sociální zabezpečení poskytuje rozsáhlou pomoc v oblasti invalidity. Tato pomoc je poskytována prostřednictvím pravidelné peněžitě dávky, slevy na dani, paušální dávky a pravidelné peněžitě dávky. Invalidní osoba může uplatnit osvobození od daně na motorové vozidlo a osvobození od spotřební daně na vybrané zboží a služby. Dále může uplatnit dopravní zvýhodnění v podobě parkovací kartičky. Osobám s nízkými příjmy je poskytována podpora na bydlení, sociální podpora nebo úleva od obecních poplatků.

Peněžitá dávka v invaliditě (Personal Independence Payment zkráceně PIP) je poskytována osobám starším 16 let až do dosažení důchodového věku. Tato dávka pomáhá se zvýšenými finančními výdaji způsobené dlouhodobým postižením nebo dlouhodobou nemocí, které snižují jeho mobilitu nebo zásadně ovlivňují běžný způsob života jedince. Pro uznání nároku na peněžitou dávku v invaliditě musí žadatel prokázat, že jeho postižení

trvá minimálně 3 měsíce a existuje prokazatelný důkaz, že bude existovat i v následujících 9 měsících.

Podmínky pro výplatu podpory v invaliditě:

- trvalý pobyt na území Velké Británie,
- délka pobytu v zemi alespoň 2 roky v uplynulých 3 letech,
- žadatel nesmí mít povinnost k imigrační kontrole.⁴⁷

Pro výplatu peněžitě dávky v invaliditě nehraje roli, zda jedinec vykonává výdělečnou činnost či nikoliv. Posuzuje se pouze zdravotní stav jedince, a zda splňuje všechny podmínky pro uznání této dávky.

Peněžitá dávka v invaliditě se skládá ze dvou částí. První složka je určena k pokrytí nákladů na běžnou péči a druhá složka slouží jako příspěvek na omezenou mobilitu. Obdobně jako ostatní dávky vyplácené ve Velké Británii je i peněžitá dávka v invaliditě vyplácena v týdenním intervalu.

Tab. 3.6 Složení peněžitě dávky v invaliditě v librách

Sazba	Příspěvek na	
	běžnou péči	sníženou mobilitu
Běžná	55,10	21,80
Zvýšená	82,30	57,45

Zdroj: Vlastní zpracování dle GOV.UK⁴⁸

Podle posouzeného zdravotního stavu žadatele ve věku 16 až 64 let může být výše vyplácené peněžitě dávky v invaliditě v rozmezí 21,8 liber až 139,75 liber týdně.⁴⁹

Kritériem pro stanovení sazby je zdravotní stav žadatele. Posouzení zdravotního stavu žadatele provádí nezávislý zdravotník. Jeho posudek je v pravidelných intervalech kontrolován. Proti jeho rozhodnutí se lze odvolat (Babilonová, 2014).

3.8 Příspěvek v mateřství

Příspěvek v mateřství (Maternity Allowance) finančně pomáhá matkám, kterým nevznikl nárok na peněžitou pomoc v mateřství. Jsou to především matky, které nedávno

⁴⁷ Personal Independence Payment (PIP). GOV.UK [online]. [cit. 28.1.2017]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/pip/eligibility>

⁴⁸ Personal Independence Payment (PIP). GOV.UK [online]. [cit. 28.1.2017]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/pip/what-youll-get>

⁴⁹ Personal Independence Payment (PIP). GOV.UK [online]. [cit. 28.1.2017]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/pip>

ukončily své zaměstnání, zaměstnankyně s nízkými příjmy a OSVČ zařazené do 2. třídy národního pojištění. Částka, která je matkám vyplácena, závisí na jejich způsobilosti. Aby bylo možné tento příspěvek čerpat, musí OSVČ být účastna na národním pojištění, provádět samostatně výdělečnou činnost minimálně po dobu 26 týdnů a to v období 66 týdnů před narozením dítěte. Zisk z této činnosti musí dosahovat nejméně 30 liber týdně. Takového zisku musí OSVČ dosahovat alespoň po dobu 13 týdnů.⁵⁰ Zda bude příspěvek v mateřství OSVČ přiznán rozhoduje DWP. V případě, že OSVČ nesplňuje podmínky pro výplatu příspěvku, DWP je písemně o této skutečnosti informuje. Délka a výše výplaty příspěvku jsou stejné jako u peněžité dávky v mateřství.

Výše příspěvku je stanovena ve výši:

- 90 % průměrného týdenního výdělku nebo 139,58 liber⁵¹ a je vyplácena v následujících 39 týdnech,
- 27 liber po dobu 39 týdnů,
- 27 liber po dobu 14 týdnů.⁵²

V případě, že OSVČ neodvedla dostatek financí na národní pojištění, nemá nárok na výplatu příspěvku v plné výši 139,58 liber za týden, ale bude jí vypláceno 27 liber po dobu 39 týdnů. OSVČ může dosáhnout na plnou výši příspěvku, pokud provede splátky na národní pojištění s předstihem. Způsob, jak tyto platby provést, sdělí OSVČ úřad HMRC v dopise.

Těhotná žena, která se účastní na samostatně výdělečné činnosti svého manžela nebo partnera, náleží příspěvek v mateřství ve výši 27 liber týdně a lze jej čerpat po dobu 14 týdnů. Manžel nebo partner musí být účasten na národním pojištění jako OSVČ a zařazen do 2. třídy národního pojištění. Pokud by byl manžel zařazen do 4. třídy národního pojištění, nárok na příspěvek ve výši 27 liber by nevznikl.⁵³

Výplata příspěvku je prováděna každý druhý nebo čtvrtý týden v měsíci. První výplata příspěvku je 11 týdnů před plánovaným porodem dítěte. Veškeré dávky, důchody a státní

⁵⁰ 13 týdnů nemusí být po sobě jdoucích. Důležité je splnění výše zisku a časové délky

⁵¹ Vyplácí se vždy částka, která je nižší

⁵² Maternity Allowance. GOV.UK [online]. [cit. 2.2.2017]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/maternity-allowance/eligibility>

⁵³ Maternity Allowance. GOV.UK [online]. [cit. 2.2.2017]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/maternity-allowance/eligibility>

příspěvky jsou obvykle vypláceny na účet banky, stavebního spoření nebo na účet Credit Union.

Příspěvek v mateřství neovlivňuje daňovou povinnost, ale má vliv na výši některých vyplácených dávek např. podpora na bydlení, podpora ve výdělečné činnosti nebo příspěvek v úmrtí.

4 Komparace sociálního zabezpečení a praktická aplikace

Vývoj Velké Británie a České republiky se historicky značně liší, avšak v oblasti sociální politiky jsou si dosti podobné. Obě země upřednostňují princip zásluhovosti. Pro výplatu dávek ze sociálního zabezpečení je nutná účast na tomto pojištění. Stát zabezpečuje pouze nutné minimum. Stále více se obě země snaží přenést odpovědnost za možné sociální situace na jednotlivce. Občan má ve vlastních rukou výši standartu a životní úrovně, který mu stát poskytne v případě potřeby. Nepříznivý demografický vývoj, imigrace a v neposlední řadě ekonomická krize si neustále vyžadují úpravy v sociálním systému. Obě země se zaměřují na řešení problémů až v momentu, kdy vzniknou a věnují malou pozornost prevenci.

V České republice existují nestátní neziskové organizace, které pomáhají v oblasti sociální pomoci, avšak v provádění kvalitní práce jim brání nedostatek finančních prostředků. Nestátní neziskové organizace se snaží podílet na prevenci sociálních událostí, ale potřebují podporu ze strany státu. Stát by měl těmto organizacím věnovat větší pozornost, jelikož se jedná o podstatnou složku sociální politiky. Tyto organizace by z dlouhodobého hlediska mohly snížit výdaje státu, které vynakládá na řešení problémů v oblasti sociálních dávek.

Tržní ekonomika je charakteristická pro Velkou Británii i Českou republiku. Ve většině tržně orientovaných států je preferován sociální systém založený na pravidelných platbách ekonomicky aktivního obyvatelstva do sociálního systému. Z tohoto příspěvkového systému jsou pak následně vypláceny sociální dávky. Obě země se touto cestou snaží zabezpečit krátkodobou i dlouhodobou pracovní neschopnost, stáří apod.

4.1 Srovnání systémů sociálního zabezpečení

Ve Velké Británii je vytvořen jednotný příspěvkový systém pojištění. Pojištěnci přispívají pomocí pravidelných plateb do národního pojištění. Národní pojištění v sobě zahrnuje všechny příspěvky, dávky a podpory, které lze z tohoto pojištění vyplácet. Národní pojištění se dále nedělí na dílčí subsystémy, které v sobě zahrnují jednotlivé typy sociálních dávek jako je tomu v České republice. Než tento systém získal současnou podobu, uběhlo více než celé století. Z tohoto jednotného systému jsou vypláceny dávky v mateřství, nemoci, ve stáří, v nezaměstnanosti a pozůstalostní dávky. Velký rozdílem je časové období pro výplatu jednotlivých dávek, příspěvků a podpor. Zatímco v České republice jsou

vypláceny dávky v měsíčním intervalu, ve Velké Británii se vyplácejí dávky v týdenním intervalu.

Obě země řídí svůj sociální systém za pomoci svých ministerstev. Ve Velké Británii se o chod sociálního zabezpečení starají 3 ministerstva a 1 vládní odbor. Tyto ministerstva spolu úzce spolupracují a vytvářejí tak jednotný systém sociálního zabezpečení. Jedná se o:

- Ministerstvo zdravotnictví,
- Ministerstvo pro ekonomický růst,
- Ministerstvo práce a důchodů,
- Odbor vlády HMRC.

V České republice zabezpečuje chod sociálního zabezpečení především Ministerstvo práce a sociálních věcí. Ministerstvu práce a sociálních věcí je podřízena ČSSZ, která spravuje jednotlivé OSSZ.

Velkým specifikem pro sociální zabezpečení ve Velké Británii je klasifikace pojištěnců na národním pojištění do jednotlivých tříd. Pojištěnci národního pojištění jsou rozděleni do čtyř základních tříd. Některé třídy se dále dělí na podskupiny, pro které jsou stanoveny speciální podmínky pro účast a výplatu dávek. Tato klasifikace je pro sociální systém ve Velké Británii velmi důležitá. Výše pojistného se odvíjí od třídy, do které je osoba zařazena. Rozdílné jsou rovněž dávky, které jsou ze sociálního zabezpečení poskytovány jednotlivým třídám. U klasifikace osoby hraje významnou roli výše výdělku a způsob, jakým získávají finanční prostředky. Podle jednotlivých tříd se určuje dobrovolnost a povinnost na důchodovém pojištění. Poplatníky na národním pojištění jsou:

- zaměstnanci s týdenním příjmem nad 155 liber,
- OSVČ s ročním příjmem pod 5 965 liber,
- osoby, které se dobrovolně účastní pojištění,
- OSVČ s ročním ziskem nad 8 060 liber.

U jednotlivých tříd se může lišit i výše finanční pomoci pro stejnou sociální událost. Rozdílnou finanční částku obdrží zaměstnanci zařazení do 1. třídy národního pojištění a jiná částka bude poskytnuta OSVČ zařazené do 2. třídy národního pojištění. Zaměstnancům je zpravidla poskytována širší nabídka v oblasti možnosti čerpání dávek než je tomu u OSVČ.

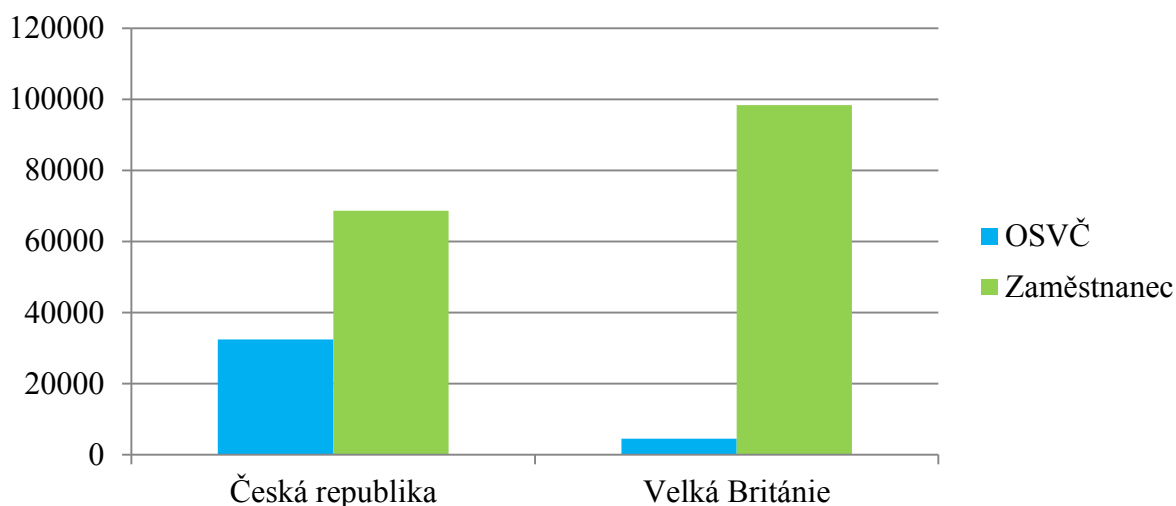
V České republice nerozlišujeme pojištěnce podle výše týdenního či měsíčního příjmu. Rozhodujícím kritériem je způsob získávání finančních příjmů.

Plátcí pojistného jsou:

- zaměstnanci,
- zaměstnavatelé,
- OSVČ,
- osoby dobrovolně účastny na pojistném.

Jak je patrné z výše popsanych skutečností, jednotlivé kategorie poplatníků pojistného se od sebe liší přesnějším definováním pojmů na straně Velké Británie. Velkým rozdílem je i absence zaměstnavatele ve výčtu poplatníků na národním pojištění. Je tedy patrné, že každá osoba odvádí pojistné pouze sama za sebe a ne za někoho dalšího. Systém sociálního zabezpečení zavedený ve Velké Británii je poměrně jednodušší v porovnání s komplikovaným systémem v České republice.

Graf č. 4.1 Průměrný roční odvod na sociální zabezpečení jedné OSVČ a jednoho zaměstnance v Kč

Zdroj: Vlastní zpracování

Průměrný roční odvod jedné OSVČ na sociální zabezpečení v České republice je přibližně o 53 % méně než průměrný roční odvod jednoho zaměstnance. Celkový roční odvod na sociální zabezpečení byl v roce 2015 ve výši 21,9 mld. Kč za OSVČ a 324 mld. Kč za zaměstnance. Ve Velké Británii jsou odvody na sociální zabezpečení zaměstnanců podstatně vyšší než odvody OSVČ.

V obou zemích se poskytované dávky ze sociálního zabezpečení pro OSVČ liší od dávek poskytovaných zaměstnancům. Z pojistného na národním pojištění ve Velké Británii, po splnění náležitých podmínek, má OSVČ nárok na:

- veřejné důchodové pojištění,
- soukromé důchodové pojištění,
- příspěvek v mateřství,
- podpora ve výdělečné činnosti,
- příspěvek v nezaměstnanosti,
- příspěvek v úmrtí,
- pozůstalostní důchod,
- peněžitá dávka v invaliditě

Podle české legislativy má OSVČ nárok při splnění podmínek na:

- starobní a invalidní důchod,
- pozůstalostní důchod,
- nemocenskou,
- peněžitou pomoc v mateřství,
- podporu v nezaměstnanosti.

Vyplácené dávky ze systému sociálního zabezpečení pro OSVČ se do značné míry shodují. Obě země řeší otázky v oblasti mateřství, stáří, nezaměstnanosti, invalidity a ztráty životního partnera. Rozdílný postoj je v případě výplaty nemocenské, která bude rozebrána v další podkapitole (viz. Kapitola 4.7).

4.2 Srovnání OSVČ

Ve Velké Británii se podnikatelem stane každý, kdo soustavně vykonává samostatně výdělečnou činnost. Registraci je možné provést až po zahájení podnikatelské činnosti, a to do tří měsíců od zahájení samostatně výdělečné činnosti. Formulář k registraci OSVČ lze elektronicky vyplnit přes webové stránky úřadu HMRC. Formulář rovněž slouží jako přihláška k národnímu pojištění a informuje o změně stávající třídy pojištění (viz. Příloha č. 7). Vyplněnou a vytištěnou registraci zašle OSVČ na úřad HMRC. Registrace je bezplatná.

V České republice musí OSVČ nejprve získat oprávnění k výkonu samostatně výdělečné činnosti. Vyřízení oprávnění k výkonu samostatně výdělečné činnosti je zpoplatněno. Po splnění formálních požadavků je možné naplno vykonávat tuto činnost. Zahájení samostatně výdělečné činnosti oznámí OSVČ na tiskopise příslušné OSSZ do 8. dne měsíce po měsíci, ve kterém byla činnost zahájena. Oznamovací povinnost je tedy kratší než v případě Velké Británie.

V zásadě se obě země shodují v bodě, že samostatně výdělečná činnost je prováděna na vlastní odpovědnost, vlastním jménem a za účelem dosažení zisku. Česká legislativa dále popisuje, co lze za výkon samostatně výdělečné činnosti považovat a co nikoliv. Dále česká legislativa rozděluje samostatně výdělečnou činnost na hlavní a vedlejší samostatně výdělečnou činnost. Pro hlavní a vedlejší činnost jsou v zákoně přesně definované podmínky pro zařazení OSVČ. Toto rozdělení je důležité pro stanovení výše pojistného. Počet OSVČ vykonávající hlavní nebo vedlejší výdělečnou činnost v průběhu let je uveden v tabulce (viz. Tab. 4.1).

Tab. 4.1 Počet OSVČ podle rozdělení na hlavní a vedlejší samostatně výdělečnou činnost

Rok		2010	2011	2012	2013	2014	2015
Činnost	hlavní	640 406	649 990	627 596	602 395	586 112	578 544
	vedlejší	336 663	351 774	366 492	374 833	386 244	397 408

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSSZ⁵⁴

Ve Velké Británii takové rozdělení nepoužívají. Rozdělují OSVČ podle dosaženého ročního zisku. Podle ročního zisku je pak OSVČ zařazena do 1. nebo 2. třídy národního pojištění. Podle třídního zařazení se stanovuje výše platby na pojistné.

Ve velké Británii žije přibližně 65,5 mil. obyvatel a samostatnou výdělečnou činnost provádí v současnosti něco málo přes 4 mil. osob žijících na tomto území ve věku 15 až 64 let. Rozloha České republiky je v porovnání s Velkou Británií podstatně menší a přibližný počet obyvatelstva je 10,5 mil. obyvatel. Počet OSVČ se pohybuje okolo 1 mil. osob ve věku 15 až 64 let. Vývoj v počtu OSVČ během posledních let zachycuje následující tabulka (viz. Tab. 4.2).

⁵⁴ Přehled o počtu OSVČ dle krajů resp. dle okresů a krajů ČSSZ. [online]. [cit. 25.3.2017]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/o-cssz/informace/statistiky/ekonomicke-ukazatele/prehled-o-poctu-osvc-dle-kraju-resp-dle-okresu-a-kraju/prehled-o-poctu-osvc-dle-kraju-resp-dle-okresu-a-kraju.htm>

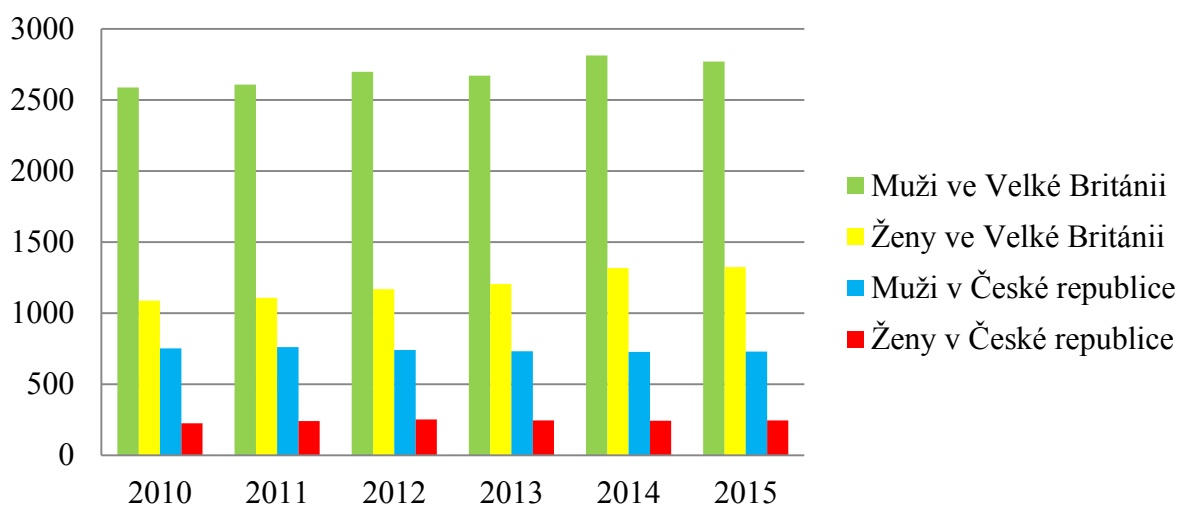
Tab. 4.2 Celkový počet OSVČ ve věku 15 – 64 let v tis.

Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Velká Británie	3 676,7	3 716,4	3 868,9	3 876,8	4 130,5	4 094,7
Česká republika	977	1 001,7	994,1	977,2	972,4	976

Zdroj: Vlastní zpracování dle EUROSTATU⁵⁵

Obecně lze charakterizovat, že počet OSVČ ve Velké Británii se pohybuje pomalu směrem nahoru a naopak v České republice dochází k postupnému snižování.

Graf 4.2 Vývoj skladby OSVČ ve Velké Británii a v České republice podle pohlaví v tis.

Zdroj: Vlastní zpracování dle EUROSTATU⁵⁶

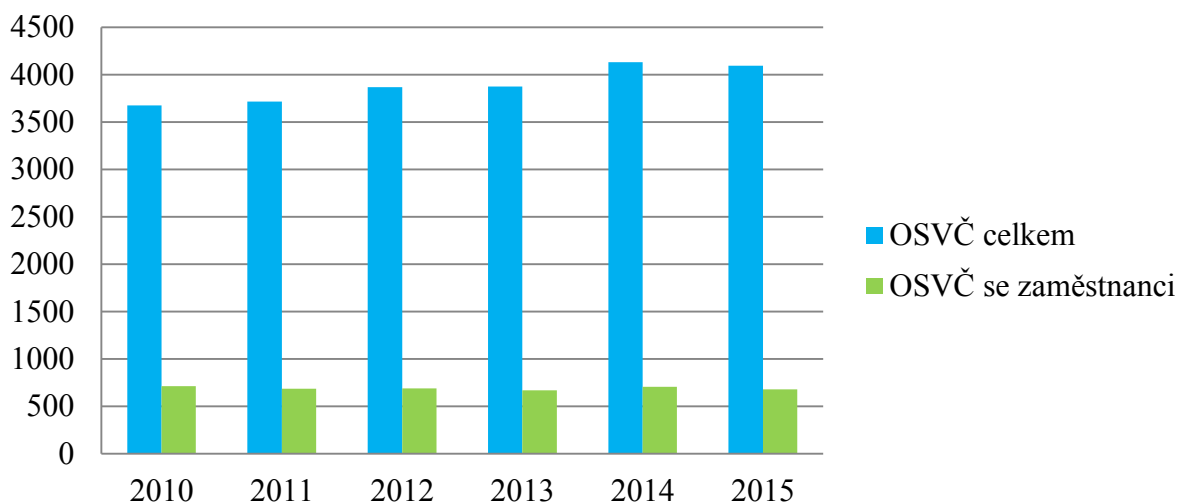
Z výše uvedeného grafu jasně vyplývá, že samostatně výdělečnou činností se v obou zemích zabývají především muži. Zatímco v České republice se počet žen pohybuje jen okolo 30 % z celkového počtu OSVČ a vývoj v průběhu let je poměrně konstantní, ve Velké Británii je to přibližně 45 % z celkového počtu OSVČ a podle dosavadního vývoje lze předpokládat postupný růst.

Z níže uvedeného grafu vyplývá, že počet OSVČ podnikající ve Velké Británii se postupně zvyšuje. Počet OSVČ, které při své podnikatelské činnosti zaměstnávají další osoby, je téměř konstantní (viz. Graf 4.3).

⁵⁵ Self-employment by sex, age and occupation (1 000). EUROSTAT [online]. [cit. 15. 3. 2017]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/lfsa_esgais

⁵⁶ Self-employment by sex, age and occupation (1 000). EUROSTAT [online]. [cit. 15. 3. 2017]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/lfsa_esgais

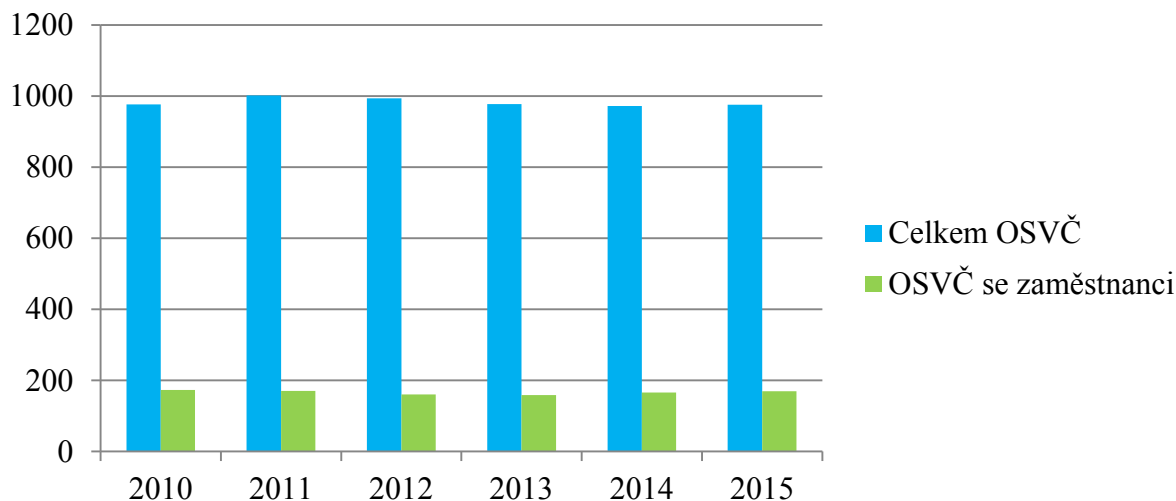
Graf 4.3 Celkový počet OSVČ se zaměstnanci ve Velké Británii v tis.

Zdroj: Vlastní zpracování dle EUROSTATU⁵⁷

V České republice je situace s počtem OSVČ zaměstnávajících při své samostatně výdělečné činnosti další osoby v průběhu let obdobná. Avšak v českých podmínkách se ani celkový počet OSVČ výrazně nemění (viz. Graf 4.4)

Graf 4.4 Celkový počet OSVČ se zaměstnanci v České republice v tis.

Zdroj: Vlastní zpracování dle EUROSTATU⁵⁸

Celkový počet OSVČ v České republice vykonávající samostatně výdělečnou činnost musíme brát s jistým nadhledem. V našich podmínkách je velmi rozšířený tzv. Švarc systém.

⁵⁷ Self-employment by sex, age and occupation (1 000). EUROSTAT [online]. [cit. 15. 3. 2017]. Dostupné z: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

⁵⁸ Self-employment by sex, age and occupation (1 000). EUROSTAT [online]. [cit. 15. 3. 2017]. Dostupné z: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

Jedná se o situaci, kdy OSVČ pracují pro jiného podnikatele jako zaměstnanci, ale formálně vystupují jako samostatní podnikatelé. Tento systém je velmi oblíben kvůli úspoře na odvodech sociálního a zdravotního pojištění, které musí zaměstnavatel za svého zaměstnance odvádět. Za provozování Švarc systému hrozí postih zaměstnavateli i živnostníkům. Pokuta pro zaměstnavatele se pohybuje v řádech statisíc až miliónů. Úřady mohou podnikateli zpětně doměřit daně a odvody na pojistné spolu s vysokými penále.

Ve Velké Británii se s takovým problémem, jako je Švarc systém, nemusí potýkat. Je to dáno celkovým nastavením sociálního systému, kdy zaměstnavatel neodvádí pojistné za své zaměstnance. Pojistné odvádí každý jednotlivec sám za sebe. V této oblasti by se mohla Česká republika nechat inspirovat a vyřešit tak problém Švarc systému.

4.3 Státní politika zaměstnanosti

Každý stát se potýká s otázkou nezaměstnanosti a existují různé přístupy k řešení této otázky. Jelikož jsou obě země součástí Evropské unie, postupují v souladu s evropskou strategií zaměstnanosti. Z toho vyplývá, že obě země přistupují k řešení otázky nezaměstnanosti podobným způsobem. Cílem je efektivně využít volné pracovní zdroje a rozvíjet potenciál uchazečů o zaměstnání. Náplní je sledovat a vyhodnocovat situaci na trhu práce.

Obě země požadují při výplatě dávek v nezaměstnanosti účast na státní politice zaměstnanosti. Délka účasti se však u obou zemí liší. V České republice je potřebná doba pojištění stanovena na jeden rok, zatímco ve Velké Británii je potřebná doba platby pojistného po dvě zdaňovací období.

Ve Velké Británii rozděluje pomoc v nezaměstnanosti do dvou kategorií. Jedná se o příspěvek v nezaměstnanosti a podporu ve výdělečné činnosti.

Příspěvek v nezaměstnanosti se v podstatě shoduje s naší podporou v nezaměstnanosti. Jediný rozdíl spočívá v délce poskytování podpory. U nás je doba výplaty podpory odvozena od věku žadatele. Čím déle pobírá osoba podporu v nezaměstnanosti, tím více se podpora snižuje. Ve Velké Británii hraje roli pouze věk žadatele a doba pobírání příspěvku v nezaměstnanosti není omezena. Posuzuje se, zda žadatel žije ve společné domácnosti s partnerem, který pracuje více než 24 hodin týdně. V takových případech nemá žadatel nárok na výplatu příspěvku. Rovněž se posuzuje u OSVČ výše úspor a pokud přesáhnou stanovenou hranici, je žádost o výplatu příspěvku zamítnuta.

Příklad č. 4.1 Výpočet podpory v nezaměstnanosti v České republice

<i>Pan Samostatný je OSVČ ve věku 35 let. Za rok 2016 měl roční zisk ve výši 300 000 Kč.</i>		
Česká republika		
Roční vyměřovací základ	50 % z 300 000 Kč	150 000 Kč
Měsíční vyměřovací základ	1/12 z 150 000 Kč	12 500 Kč
Výše podpory v 1. a 2. měsíci	65 % z 12 500 Kč	8 125 Kč
Výše podpory v 3. a 4. měsíci	50 % z 12 500 Kč	6 250 Kč
Výše podpory v 5. měsíci	45 % z 12 500 Kč	5 625 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování

Z výše uvedeného ilustrativního příkladu vyplývá, že výše podpory v nezaměstnanosti v České republice s růstem ročního zisku také roste. Proto je maximální výše podpory stanovena pro rok 2017 na 15 660 Kč měsíčně. Jelikož je v příkladu uveden podnikatel ve věku 35 let, je mu v České republice vyplácena podpora pouze po dobu 5 měsíců (viz. Kapitola 2.3).

Naopak ve Velké Británii je vyplácená částka konstantní a nezáleží na příjmu žadatele. Doba výplaty je neomezena a je zohledňován pouze věk žadatele (viz Tab. 4.3).

Tab. 4.3 Výše příspěvku v nezaměstnanosti ve Velké Británii podle věku

Věk	Výše příspěvku		
18 - 24 let	týdenní	57,9 liber · 30,963 CZK/GBP	1 793 Kč
	měsíční	(1 793 Kč /7) · 30	7 683 Kč
nad 25 let	týdenní	73,1 liber · 30,963 CZK/GBP	2 260 Kč
	měsíční	(2 260 Kč /7) · 30	9 686 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování

Hlavní rozdíl při porovnání obou dávek je rozdílná doba, po kterou lze příspěvek či podporu pobírat. Zatímco v českých podmínkách je časový horizont pro výplatu podpory omezen podle věku žadatele, ve Velké Británii je možné příspěvek čerpat neomezeně. Velkou motivací při hledání nového zaměstnání či zahájení samostatně výdělečné činnosti je výše podpory a příspěvku.

4.4 Starobní důchod

Starobní důchod představuje v současnosti nejproblémovější část sociálního zabezpečení. Počet osob v důchodovém věku se zvyšuje a počet ekonomicky aktivních obyvatel se snižuje. Stát stojí před nelehkou otázkou, jak danou problematiku řešit. Důchodový systém prošel řadou změn v obou zemích a lze říci, že politika obou států v této

oblasti je dosti podobná. Stále více se státy snaží přenést část zodpovědnosti na výši důchodu na jednotlivce formou soukromého důchodového pojištění. Je tedy v rukou jednotlivce, jak vysoký starobní důchod bude po dosažení důchodového věku pobírat.

Důchodový věk je ve Velké Británii stanoven na 65 let pro ženy a 66 let pro muže. Česká legislativa je v tomto ohledu velmi složitá. Důchodový věk u nás je stanoven podle pohlaví a u žen se navíc zohledňuje počet vychovaných dětí. Velkou roli hraje i rok narození (viz. Příloha č. 3).

V České republice je povinností OSVČ vykonávající hlavní samostatně výdělečnou činnost platit pojistné na důchodové pojištění. To ovšem neplatí pro výkon vedlejší samostatně výdělečné činnosti, kdy se v některých případech pojistné na důchodové pojištění platí pouze dobrovolně.

Ve většině případů platí OSVČ minimální zálohy na důchodové pojištění. Určitou roli hraje nedůvěra v tento systém. Důchodový systém je založen na principu průběžného financování. Peněžní prostředky, které vloží OSVČ do systému důchodového pojištění, jsou vypláceny současným penzistům. Stát sice garantuje, že prostředky vložené do systému budou v budoucnosti vyplaceny, ale panuje všeobecná nedůvěra ze strany plátců pojistného. Dalším důvodem k platbě minimálních záloh je stále se zvyšující důchodový věk. OSVČ může tedy dojít k závěru, že se důchodového věku ani nedožije a je tedy zbytečné platit vyšší zálohy. V této oblasti by se mohla situace brzy změnit. Poslanci dne 12. 4. 2017 schválili návrh zákona, který by zastropoval důchodový věk. Odchod do penze by byl ve věku 65 let. Zákon ještě musí projít schvalovacím procesem Senátu a podepsat jej musí prezident České republiky.

Jedincům, kterým není lhostejná jejich budoucnost, jsou poskytovány vedle státem garantovaného starobního důchodu také jiné možnosti, jak se připravit na stáří. Jinou alternativou jak se připravit na stáří je např. penzijní připojištění nebo investování do podílových fondů.

Pokud OSVČ splňuje podmínky pro dobrovolnou platbu pojistného, tak se ve většině případů k této platbě pojistného nepřihlásí.

Příklad 4.2 Výpočet důchodu v České republice

Pan Starý vykonával samostatně výdělečnou činnost a v roce 2017 dosáhl důchodového věku. Roční vyměřovací základ si pan Starý stanovil ve výši 96 000 Kč po celou dobu účasti na pojistném. Důchodového pojištění platil po dobu 30 let a pro zjednodušení nebyly v průběhu pojištění vyloučeny žádné dny.

Vypočtená výše důchodu	základní výměra důchodu	2 550 Kč
	procentní výměra důchodu	7 301 Kč
	úhrnná výše důchodu	9 851 Kč

Pozn.: Při výpočtu byla použita kalkulačka MPSV

Zdroj: Vlastní zpracování

V České republice je výpočet důchodu velmi složitý. Komplexní propočet podle kalkulačky MPSV je uveden v příloze (viz. Příloha č. 8). U procentní výměry hraje významnou roli doba účasti na pojištění a také se při výpočtu zohledňuje počet vyloučených dnů z pojištění. Pokud OSVČ platila během celé doby výkonu samostatně výdělečné činnosti minimální odvody na sociálním zabezpečení, nemůže počítat s výplatou starobního důchodu v takové výši, jako je uvedeno ve výše uvedeném příkladu. Starobní důchod se bude pohybovat okolo 6 000 Kč.⁵⁹

Ve Velké Británii je vyplácená částka na starobní důchod stanovena paušálně a v roce 2017 je ve výši 119,3 liber za týden (v přepočtu asi 15 833 Kč za měsíc).⁶⁰ Výše důchodu se mění v závislosti na indexu CPI, indexu růstu spotřebitelských cen nebo paušálně o 2,5 %. Vybere se ukazatel, který je nejvyšší. Zároveň doba pojištění je zde stanovena konstantně na 30 let, zatímco v České republice se potřebná doba pojištění určuje podle roku dosažení důchodového věku.

Ve srovnání s Českou republikou je Velké Británii dobrovolná účast na národním pojištění hojně využívána. Je to způsobeno nastavením celkového systému pojištění. Aby bylo možné čerpat starobní nebo jinou finanční pomoc z národního pojištění je potřebná určitá doba účasti na pojištění. Stát ponechává na vlastním uvážení jedince, jak vysoký starobní důchod je pro něj dostačující. Životní úroveň v důchodovém věku si mohou obyvatelé vylepšit přispíváním do systému soukromého důchodového pojištění.⁶¹

⁵⁹ Spočítáno: Tisíce živnostníků dostane v důchodu pouhou almužnu. IDNES.CZ [online]. [cit. 25.3.2017]. Dostupné z: http://finance.idnes.cz/penze-zivnostnici-versus-zamestnanci-dht-/penze.aspx?c=A150518_165042_penze_sov

⁶⁰ Použitý kurz pro přepočet 30,963 CZK/GBP

⁶¹ Obdoba penzijního připojištění v České republice

Je velmi obtížné rozhodnout, který způsob ve výplatě státních penzí je vhodnější. Na jednu stranu je pro stát výhodné vyplácet konstantní výši penzí, ale její výše nezabezpečí důstojné stáří pro všechny osoby v důchodovém věku. Na druhou stranu je to způsob, kterým se stát snaží donutit OSVČ, aby se účastnily soukromého důchodového pojištění. Jako nevýhodu státního důchodu lze považovat znevýhodňování osob, které zaplatily na pojistném v průběhu let podstatně vyšší částku.

Jako velmi kladnou stránku důchodového systému ve Velké Británii můžeme považovat jednotný důchodový věk pro všechny obyvatele a jednotnou délku účasti na pojištění bez ohledu na rok, ve kterém osoba dosáhne důchodového věku. Takové podmínky by uvítali i čeští plátcí důchodového pojištění, ale taková změna by byla v našich podmínkách velmi komplikovaná.

4.5 Pozůstalostní důchod

Velmi nepříjemná životní situace je ztráta manžela či manželky. Obě země pamatují i na tuto sociální situaci a snaží se finančně podpořit pozůstalého. V České republice je tato pomoc poskytována formou vdovského a vdoveckého důchodu a je vyplácena výhradně manželovi nebo manželce. Druh nebo družka nemají nárok na pozůstalostní důchod, i když spolu žili několik let ve společné domácnosti. Při stanovení výše důchodu hraje roli, zda zesnulý pobíral starobní důchod, invalidní důchod, nebo ke dni smrti splnil podmínku potřebné doby pojištění pro nárok na invalidní či starobní důchod. Při výpočtu se zohledňuje pravidlo o souběhu více důchodů, jestliže pozůstalý pobírá starobní nebo invalidní důchod.

Příklad č. 4.3 Výpočet vdoveckého důchodu v České republice

Pan Smutný splnil podmínky pro nárok na vdovecký důchod. Jeho zesnulá manželka pobírala důchod ve výši 28 575 Kč měsíčně. Tato částka představuje maximální výši starobního důchodu při účasti na pojištění po dobu 45 let.

Základní výměra		2 550 Kč
Procentní výměra	$(28\,575 \text{ Kč} - 2\,550 \text{ Kč}) \cdot 50 \%$	13 013 Kč
Výše vdoveckého důchodu	$13\,013 \text{ Kč} + 2\,550 \text{ Kč}$	15 563 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování

Finanční pomoc při ztrátě manžela, manželky či životního partnera je ve Velké Británii poskytována formou příspěvku v úmrtí. Druh nebo družka mají také nárok na příspěvek v úmrtí. Jedná se o obdobu vdovského a vdoveckého důchodu a v současné legislativě nahrazuje vdovecký důchod. Dříve byl pozůstalostní důchod samostatnou sociální

dávku a pozůstalý mohl čerpat finanční prostředky až ve výši 50 % z doplňkového důchodu po pozůstalém. Příspěvek v úmrtí pomáhá pozůstalému překlenout období následující bezprostředně po úmrtí manžela, manželky či životního partnera. Pro výplatu příspěvku musí žadatel dosáhnout věku alespoň 45 let a současně nesmí pečovat o nezaopatřené dítě. Žadateli pečujícímu o nezaopatřené dítě je poskytnut vdovecký rodičovský příspěvek. Je vyloučeno podle platné legislativy vyplácet současně vdovecký rodičovský příspěvek a pobírat příspěvek v úmrtí. Výše příspěvku se odvíjí od věku pozůstalého a je vyplácena po dobu max. 52 týdnů. Týdenní příspěvek v úmrtí je uveden v tabulce (viz. Tab. 3.4).

Příklad č. 4.4 Výpočet příspěvku v úmrtí

Paní Griffinová se stala vdovou ve věku 46 let. V současnosti nepečuje o žádné nezaopatřené dítě a její zesnulý manžel byl plátcem pojistného na národní pojištění.

Týdenní příspěvek	41,64 liber · 30,963 CZK/GBP	1 289 Kč
Měsíční příspěvek	(1 289 Kč / 7) · 30	5 524 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování

Při porovnání vypočtených dávek, které jsou poskytovány v případě úmrtí, je zřejmé, že ve Velké Británii je vyplácená částka podstatně nižší a představuje jen symbolickou částku.

Vdovský a vdovecký rodičovský příspěvek je vyplácen pozůstalému s alespoň jedním nezaopatřeným dítětem. Na rozdíl od České republiky je zde jediné kritérium pro výplatu příspěvku a to péče o nezaopatřené dítě. V ostatních případech, jako je např. péče o rodiče nebo invalidita III. stupně, není tento příspěvek vyplácen.

Příklad č. 4.5 Výpočet rodičovského vdoveckého důchodu ve Velké Británii

Pan Elliot se stal vdovcem. Jeho manželka zemřela na následek pracovního úrazu. V současnosti pečuje o jedno nezaopatřené dítě ve věku 14 let. Pan Elliot si zažádal o vdovecký rodičovský příspěvek.

Týdenní vdovecký důchod	112,55 liber · 30,963 CZK/GBP	3 485 Kč
Měsíční vdovecký důchod	(3 485 Kč / 7) · 30	14 936 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování

V České republice je vdovský rodičovský příspěvek shodný s vdovským a vdoveckým důchodem. Pro výplatu je nutné splnit zákonem stanovené podmínky. Jedná se o:

- péče o nezaopatřené dítě,
- péče o dítě se zdravotním postižením závislé na pomoci jiné osoby,⁶²
- péče o svého rodiče nebo rodiče zemřelého, kteří žijí ve společné domácnosti a jsou závislí na pomoci jiné osoby,⁶³
- invalidita III. stupně,
- dosažení alespoň věku o 4 roky nižšího, než činní důchodový věk.

Při splnění těchto podmínek se postup výpočtu shoduje s výčtem vdovského a vdoveckého důchodu.

Komparací vdovského a vdoveckého důchodu při péči o nezaopatřené dítě a vdovského rodičovského důchodu, by se na první pohled mohlo zdát, že výše podpory ze strany státu jsou si v této oblasti dosti podobné. V úvahu je nutné vzít životní náklady v jednotlivých zemích. Měsíční pronájem jednopokojového bytu v centru např. v Liverpoolu je ve výši okolo 599,57 liber (přibližně 18 618 Kč) a v Ostravě okolo 7 000 Kč.⁶⁴ Z toho tedy vyplývá, že vdovský rodičovský důchod nestačí ani na pokrytí životně potřebných nákladů.

4.6 Invalidita

Obě země přistupují podobným způsobem k řešení otázky invalidity. Zdravotní stav žadatele prověřuje vždy nezávislý posudkový lékař a na základě jeho posudku je určena výše invalidního důchodu. Státy se rovněž snaží podporovat OSVČ se zdravotním postižením formou nejruznějších daňových slev, osvobození či speciálních zvýhodnění jako je např. parkovací kartička.

V České republice se při stanovení výše invalidního důchodu zohledňuje doba pojištění a výše pojistného, které OSVČ odvedla na důchodovém pojištění. Při porovnání případů OSVČ se stejným osobním vyměřovacím základem, ale rozdílnou dobou pojištění zjistíme, že vždy na tom bude lépe OSVČ, která přispívala do systému po delší dobu.

⁶² Závislost na pomoci je ve stupni II, III a IV

⁶³ Závislost na pomoci je ve stupni II, III a IV

⁶⁴ Cost of Living Comparison Between Liverpool and Ostrava. NUMBEO[online]. [cit. 28.3.2017].

Dostupné z: https://www.numbeo.com/cost-of-living/compare_cities.jsp?country1=United+Kingdom&country2=Czech+Republic&city1=Liverpool&city2=Ostrava

V následující tabulce je nastíněna výše invalidního důchodu v závislosti na době pojištění (viz. Tab. 4.4).

Tab. 4.4 Výše invalidního důchodu v České republice podle délky pojištění a stupně invalidity

Doba pojištění	Osobní vyměřovací základ	Stupeň invalidity		
		I.	II.	III.
10 let	60 000 Kč	3 790 Kč	4 410 Kč	6 269 Kč
20 let	60 000 Kč	5 030 Kč	6 269 Kč	9 988 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování

Podstatnou roli hraje rovněž stanovený osobní vyměřovací základ, ze kterého se invalidní důchod počítá. OSVČ s vyšším vyměřovacím základem bude mít nárok na vyšší invalidní důchod než OSVČ, která si stanoví osobní vyměřovací základ na minimální výši.

Ve Velké Británii není hlavním kritériem pro stanovení výše invalidního důchodu počet let účasti na národním pojištění ani výše odvodů do tohoto systému. Výše odvodů je stanovena pro všechny účastníky národního pojištění shodně podle třídního rozdělení. Ačkoliv je odvod OSVČ zařazené do 4. třídy na národním pojištění stanoven progresivně, tzn. čím větší je roční zisk OSVČ, tím více zaplatí na národním pojištění, výše invalidního důchodu je stanovena podle zdravotního stavu žadatele. Minimální výše invalidního důchodu je stanovena na 21,8 liber týdně (v přepočtu asi 2 893 Kč měsíčně) a maximální částku, kterou lze v rámci invalidního důchodu vyplácet je ve výši 139,75 liber týdně (v přepočtu asi 18 545 Kč měsíčně).⁶⁵ Výše tohoto důchodu přiznaná v maximální výši nepokryje veškeré životně důležité náklady.

Specifickou podporou vyplácenou z národního pojištění je podpora ve výdělečné činnosti. Tato podpora poskytuje pomoc při dlouhodobé pracovní neschopnosti způsobené např. nemocí, invaliditou apod. Smyslem zavedení této sociální dávky je nahrazení jiných sociálních dávek a příspěvků právě podporou ve výdělečné činnosti. Žadatel o podporu musí být starší 18 let, jeho trvalé bydliště musí být ve Velké Británii a účast na národním pojištění je po dvě zdaňovací období. Týdenní příjem OSVČ žádající o tuto podporu nesmí překročit 20 liber (v přepočtu přibližně 619 Kč týdně a 2654 Kč měsíčně).⁶⁶ Žadatelé jsou rozdělení do dvou skupin podle invalidity nebo jiného druhu pracovní neschopnosti. První skupina je označována jako pracovně zaměřená, kde jsou zařazeni žadatelé, kteří jsou schopni

⁶⁵ Použitý kurz pro přepočet 30,963 CZK/GBP

⁶⁶ Použitý kurz pro přepočet 30,963 CZK/GBP

vykonávat práci. Druhá skupina je označována jako podpůrná a jsou zde zařazené osoby s vážným postižením nebo s velmi vážným onemocněním. Vyřízení žádosti a rozdělení do patřičné skupiny trvá přibližně 13 týdnů a během této doby je žadatelům vyplácena finanční pomoc podle jejich věku. Finanční pomoc, která je vyplácena žadatelům, je uvedena v následující tabulce (viz. Tab. 4.5).

Tab. 4.5 Podpora ve výdělečné činnosti

Před rozdělením do skupin	Výše týdenní podpory	Měsíční přepočet
Žadatel do 25 let	57,9 liber	7 683 Kč
Žadatel starší 25 let	73,1 liber	9 700 Kč
Po rozdělení do skupin	Výše týdenní podpory	Měsíční přepočet
Pracovně zaměřená skupina	102,15 liber	13 555 Kč
Podpůrná skupina	109,3 liber	14 504 Kč
Pozn: použitý kurz pro přepočet je 30,963 CZK/GBP		

Zdroj: Vlastní zpracování

Velkým plusem této podpory je výplata finanční pomoci ještě před zařazením žadatele do patřičné skupiny. Žadatel je v takové situaci schopen lépe se vyrovnat s okolnostmi, které ho potkaly a nemusí se stresovat kvůli nedostatku finančních prostředků, které potřebuje na zabezpečení životních potřeb.

4.7 Nemocenská

Ve Velké Británii se nemocenské pojištění řídí zákonem o sociální pojištění z roku 1994. Platby na nemocenské pojištění jsou příjmem Fondu národního pojištění. Peněžité dávky plynoucí z nemocenského pojištění jsou pak v případě potřeby vypláceny z tohoto fondu. Výjimku tvoří mateřská dovolená a příspěvek v mateřství, které jsou podle zákona financovány z daní. Účast na nemocenském pojištění a případná výplata dávek je podmíněna účastí na národním pojištění.

Na peněžitou dávku v nemoci mají nárok pouze zaměstnanci zařazení v 1. třídě národního pojištění. Nárok na dávku není podmíněn délkou výkonu zaměstnání, ale je požadováno, aby zaměstnanec vykonal pro zaměstnavatele alespoň nějakou činnost v rámci pracovní smlouvy. Tato činnost není nijak specifikována, ale jsou vyloučeny pracovní činnosti krátkodobého a nahodilého charakteru. Každý zaměstnanec má povinnost ohlásit pracovní neschopnost z důvodu nemoci svému zaměstnavateli do 7 dnů. Tato lhůta může být smluvně upravena.

Z výše popsaného způsobu výplaty nemocenské přímo vyplývá, že nemocenská není vyplácena osobám zařazeným v 2., 3. a 4. třídě národního pojištění. Jelikož OSVČ je zařazena do 2. a 4. třídy národního pojištění, nevzniká jí nárok na výplatu nemocenské. OSVČ by se měla na takovou možnou situaci, kdy nebude krátkodobě schopná vykonávat samostatně výdělečnou činnost, připravit formou vytvoření dostatečně velké finanční rezervy. OSVČ se v tomto směru nemůže spoléhat na pomoc ze strany státu.

V České republice je situace značně odlišná. Finanční pomoc je poskytována zaměstnancům i OSVČ. Podmínky pro čerpání dávky jsou pro obě kategorie plátců shodné. OSVČ, která se dobrovolně přihlásila k nemocenskému pojištění, může čerpat finanční prostředky z tohoto pojištění v případě krátkodobé pracovní neschopnosti nebo karantény. OSVČ, která se nepřihlásila k dobrovolné platbě pojistného na nemocenské pojištění, nevzniká nárok na výplatu dávky. Minimální doba účasti na platbě nemocenského pojištění je stanovena na pouhé tři měsíce. V následujícím ilustrativním příkladu je zobrazen postup výpočtu nemocenské (viz. Příklad 4.6).

Příklad č. 4.6 Výpočet nemocenské

Paní Nová vykonává samostatně výdělečnou činnosti a je účastna na nemocenském pojištění od 1. 1. 2015. Měsíční zálohy na pojistné na nemocenské pojištění platí ve výši 155 Kč. Od 3. 1. 2017 je z důvodu nemoci práce neschopná. Pro zjednodušení nebudou vyloučeny žádné dny.

Rozhodné období	1.1.2016 - 31.12.2016	366 dnů
Roční vyměřovací základ		79 836 Kč
Denní vyměřovací základ	79 836 Kč / 366 dnů	218,13 Kč
Redukce denního vyměřovacího základu	90 % z 218,13 Kč	197 Kč
Nemocenská	60 % ze 197 Kč	119 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování

Z příkladu vyplývá, že čím vyšší je vyměřovací základ na nemocenské pojištění, tím vyšší je pak vyplácená částka v případě nemoci či karantény. Pokud by se prokázalo, že OSVČ si způsobila dočasnou pracovní neschopnost účastí ve rvačce, opilostí, zneužitím prostředků psychotropních látek, při páchání úmyslné trestné činnosti nebo úmyslně zaviněnému přestupku, výše nemocenského za kalendářní den se snižuje o 50 % denní dávky.

Je na uvážení každé OSVČ, jakou cestu zvolí. OSVČ, která se rozhodne pro neúčast na nemocenském pojištění, si musí nalézt způsob, jak se s krátkodobou pracovní neschopností

vypořádat. Řešením může být průběžné odkládání části zisku a vytváření finančních rezerv pro takovou situaci (viz. Příklad č. 4.7).

Příklad č. 4.7 Vytváření finanční rezervy pro případ nemoci

Pan Novák začal svou výdělečnou činnost k 1. 1. 2015. Rozhodl se odkládat část svého měsíčního zisku ve výši 155 Kč na bezúročný účet. Bohužel pan Novák onemocněl a předpokládal, že bude práce schopný až v dalším měsíci.

Stav PP na účtu k 31. 12. 2016	155 Kč · 24 měsíců	3 720 Kč
Výše PP na jeden den	1 860 Kč/31 dní	120 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování

Komparací obou přístupů zjistíme, že finanční prostředky čerpané v době nemoci jsou takřka shodné. Je zde však jeden základní rozdíl. Pan Novák své uložené peněžní prostředky vyčerpá během jednoho měsíce. V případě paní Nové může pracovní neschopnost trvat až 380 kalendářních dnů. Nevýhodou je, že nemocenské náleží pojištěncům až od 15. kalendářního dne dočasné pracovní neschopnosti nebo karantény, zatímco pan Novák může peněžní prostředky čerpat okamžitě.

OSVČ musí zvážit také skutečnost, že z nemocenského pojištění je vyplácena i peněžitá pomoc v mateřství. Proto je pro ženy pracující jako OSVČ velmi výhodné se tohoto pojištění účastnit.

4.8 Podpora v mateřství

V České republice je rozhodujícím kritériem pro výplatu PPM doba účasti na pojištění. Doba pojištění musí být alespoň 270 kalendářních dní v posledních dvou letech a z toho musí být 180 kalendářních dní v období jednoho roku před nástupem na PPM. OSVČ nesmí v době čerpání PPM vykonávat samostatně výdělečnou činnost, ale může ji vykonávat prostřednictvím svých zaměstnanců. Podpůrní doba je stanovena na 28 týdnů a ve specifických případech jako je narození vícero dětí až na 37 týdnů. Výše PPM za kalendářní den činí 70 % denního vyměřovacího základu a upraven podle redukčních hranic. Výpočet PPM je znázorněn na ilustrativním příkladu (viz. Příklad č. 4.8).

Příklad č. 4.8 Výpočet PPM v České republice

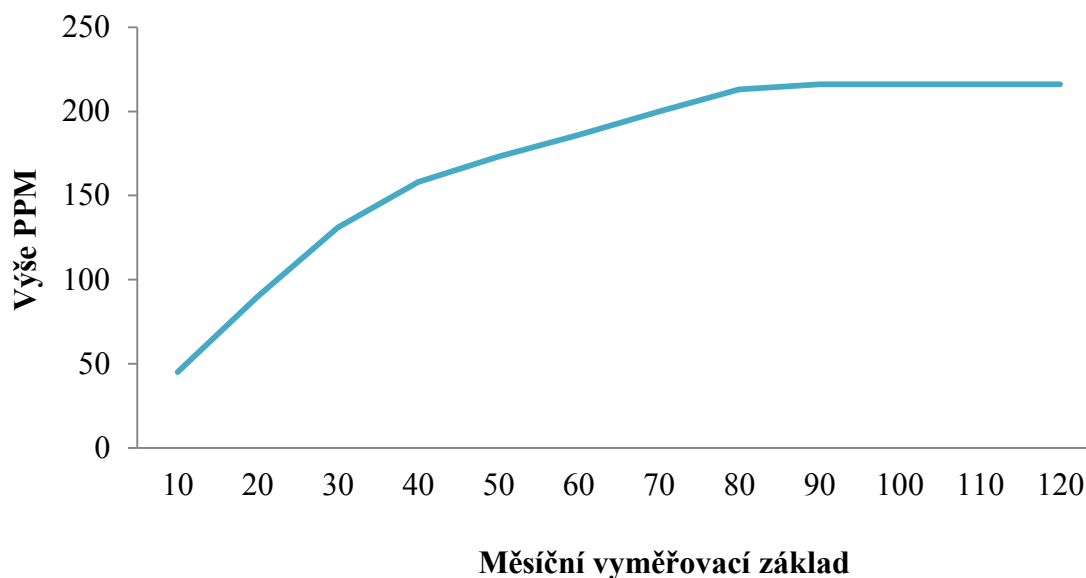
Paní Lišková je podnikatelkou a čeká první dítě. Její měsíční vyměřovací základ je stanoven na 25 000 Kč. Paní Lišková splnila veškeré podmínky pro výplatu PPM.

Počet dnů PPM	28 týdnů · 7 dnů	196
Měsíční vyměřovací základ		25 000 Kč
Denní vyměřovací základ	$(25\,000\text{ Kč} \cdot 12\text{ měsíců}) / 365\text{ dní}$	821,92 Kč
I. RH	100 % z 821,92 Kč	821,92 Kč
Redukovaný denní vyměřovací základ		822 Kč
Celková výše PPM	$(70\% \text{ z } 822\text{ Kč}) \cdot 196\text{ dnů}$	112 896 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování

Výše PPM se odvíjí od stanoveného vyměřovacího základu. Výše příspěvku je rovněž snižována prostřednictvím redukčních hranic, kterým se snižuje vypočtený denní vyměřovací základ. Maximální možná vyplácená částka v rámci PPM je výši 216 384 Kč. Výši PPM podle měsíčního vyměřovacího základu je zobrazen v grafu (viz. Graf č. 4.5).

Graf č. 4.5 Výše PPM podle měsíčního vyměřovacího základu v tis. Kč

Zdroj: Vlastní zpracování

Ve Velké Británii je pro výplatu příspěvku v mateřství důležitá účast na národním pojištění, výkon samostatně výdělečné činnosti a výše týdenního zisku OSVČ. Výkon výdělečné činnosti musí trvat minimálně 182 dnů a to v období 66 týdnů před narozením dítěte. Pro přiznání příspěvku musí OSVČ dosahovat po dobu 13 týdnů zisku alespoň 30 liber. Pokud OSVČ neodvedla dostatek finančních prostředků do systému sociálního zabezpečení,

není jí vyplacen příspěvek v plné výši po dobu 39 týdnů. Maximální výše příspěvku je výši 139,58 liber (v přepočtu asi 18 523 Kč měsíčně).⁶⁷ Při výpočtu se vychází z průměrného týdenního výdělku, který se redukuje. Redukovaný průměrný výdělek se porovnává s maximálním příspěvkem v mateřství a vybere se částka, která je nižší (viz. Příklad č. 4.9).

Příklad č. 4.9 Výpočet příspěvku v mateřství ve Velké Británii

Paní Dashwoodová je OSVČ a její průměrný týdenní výdělek je výši 115 liber týdně. Paní Dashwoodová současně splnila všechny podmínky, které jsou potřebné pro výplatu příspěvku v mateřství.

Průměrný týdenní příspěvek	115 liber · 30,963 CZK/GBP	3 561 Kč
Výše týdenního příspěvku	90 % z 3 561 Kč	3 205 Kč
Maximální týdenní příspěvek	139,58 liber · 30,963 CZK/GBP	4 322 Kč
Maximální celkový příspěvek	4 322 Kč · 39 týdnů	168 558 Kč
Celková výše příspěvku	3 205 Kč · 39 týdnů	124 982 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování

Při porovnání obou uvedených příkladů můžeme říci, že OSVČ má ve vlastních rukou, jak vysoká bude PPM a příspěvek v mateřství. Pokud se bude OSVČ ve výdělečné činnosti dařit může pobírat vyšší PPM a příspěvek v mateřství. OSVČ je omezena pouze zákonem stanovenou maximální částkou, kterou lze vyplácet.

⁶⁷ Použitý kurz pro přepočet 30,963 CZK/GBP

5 Závěr

Cílem diplomové práce bylo teoreticky popsat sociální zabezpečení v České republice a Velké Británii se zaměřením na osoby samostatně výdělečně činné. Na základě zjištěných teoretických poznatků bylo možné následně provést komparaci obou systémů a zhodnotit situaci v obou zemích. Ačkoliv obě země ovlivňovaly v tvorbě sociální politiky rozdílné historické události, systémy sociálního zabezpečení jsou si v mnoha ohledech dosti podobné. Z komparace systémů sociálního zabezpečení byly zjištěny výhody a nevýhody jednotlivých přístupů v této problematice.

Provedené komparaci předchází teoretická část, ve které jsou popsány systémy sociálního zabezpečení jednotlivých zemí s ohledem na zaměření diplomové práce.

Praktická část diplomové práce je věnována komparaci systémů sociálního zabezpečení. Porovnáním obou systémů byly zjištěny určité nedostatky v řešení sociálních problémů a naopak jejich silné stránky.

Obě země se de facto shodují ve výčtu poskytovaných sociálních dávek z placeného pojistného. Jedná se o oblast nezaměstnanosti, stáří, invalidity a mateřství. V jedné oblasti, ale nastává značný rozkol k řešení sociální situace. Jedná se o výplatu nemocenské. Zatímco v České republice má OSVČ možnost se dobrovolně přihlásit k platbě nemocenského pojištění a po splnění potřebných podmínek jí vzniká nárok na nemocenskou v případě potřeby, ve Velké Británii OSVČ takovou možnost nemá. Nemocenské je vypláceno výhradně zaměstnancům zařazeným do 1. třídy národního pojištění a OSVČ se musí na případnou nemoc připravit sama.

Podstatnou odlišností je interval výplaty jednotlivých sociálních dávek. Zatímco ve Velké Británii je většina dávek vyplácena v týdenním intervalu, v České republice jsou dávky vypláceny v měsíčním intervalu. Výplata sociálních dávek v delším časovém intervalu může státu ušetřit část správních nákladů. Na druhou stranu výplata v kratším časovém období může značně ulehčit životní situaci plátcí pojistného, který se ocitl v nepříznivé životní situaci.

Jako jednoznačnou výhodu sociálního zabezpečení ve Velké Británii lze považovat výčet poplatníků pojistného na národním pojištění. Zaměstnavatelé nemají povinnost platit pojistné za své zaměstnance. Kdyby byl podobný postup zaveden i v České republice, s velkou pravděpodobností by to vedlo ke snížení počtu OSVČ, které vykonávají svou

samostatně výdělečnou činnost pro jiného podnikatele prostřednictvím tzv. Švarc systému. Současně by takové nastavení systému vedlo k celkovému snížení registrovaných OSVČ a čísla o celkovém počtu OSVČ na území České republiky by měla daleko větší vypovídací schopnost. Český stát se s problematikou Švarc systému snaží bojovat formou pokut a penalizací. To však ve většině případů nezabírá a v praxi je tento systém hojně využíván. Zrušením povinnosti zaměstnavatele platit pojistné za své zaměstnance by bylo podnikatelům, kteří zaměstnávají OSVČ v závislém vztahu, zamezeno v úspoře na odvodech sociálního a zdravotního pojištění.

Velkou výhodou sociálního zabezpečení ve Velké Británii je jednotnost a přehlednost systému. Systém není dále členěn na dílčí subsystémy. Národní pojištění představuje jednotný balíček všech poskytovaných sociálních dávek, které lze po splnění podmínek vyplácet. Zároveň je zde minimum výjimek při posouzení nároku na sociální dávky, což vede k lepší orientaci v systému.

V České republice jsou výpočty pro stanovení výše pojistného poměrně komplikované. Stejná situace je i v případě výpočtu některých sociálních dávek. Na druhou stranu rozdílné výše vyměřovacích základů ovlivňují výši placeného pojistného a ve finále výše zaplaceného pojistného hraje roli při stanovení výše vyplácených dávek. Ve Velké Británii OSVČ zařazené do 2. třídy národního pojištění platí po celou dobu účasti na pojištění konstantní částku. Vyplácené dávky jsou v tomto případě také ve své podstatě stanoveny konstantně. Lze tedy říct, že česká OSVČ má možnost rozhodnout o výši vyplácené dávky zatímco ve Velké Británii nikoliv.

Výhodou českého sociálního zabezpečení je určitá štedrost systému. Ačkoliv by se to na první pohled nemuselo zdát, ve srovnání s výší poskytovaných sociálních dávek ve Velké Británii jsou na tom OSVČ přispívající do sociálního systému v České republice značně lépe. Ve většině případů částka vyplácená z národního pojištění ve Velké Británii nepokryje ani nejnutnější výdaje.

Určitým doporučením v oblasti důchodového systému by bylo stanovení jednotné délky účasti na důchodovém pojištění potřebné pro výplatu starobního důchodu, jako je tomu ve Velké Británii. Jednoznačnou výhodou důchodového systému ve Velké Británii je jednotný důchodový věk bez ohledu na rok narození. V České republice podnikli poslanci několik kroků, které by vedly ke zastropování důchodového věku. Dne 12. 4. 2017 poslanci schválili

návrh zákona na zastropování důchodového věku na 65 let. Zákon ještě musí projít schvalovacím procesem Senátu a musí jej podepsat prezident České republiky.

Seznam použité literatury

Odborné knihy

CHVÁTALOVÁ, Iva. *Právo sociálního zabezpečení v České republice a Evropské unii*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. 290 s. ISBN 978-80-7380-374-2.

KACZOR, Pavel. *Sociální politika a sociální systém ČR*. Praha: Oeconomica, 2015. 270 s. ISBN 978-80-245-2096-4.

KREBS, Vojtěch a kol. *Sociální politika*. 5. vyd. Praha: WoltersKluwer, a.s., 2010. 544 s. ISBN 978-80-7357-585-4.

MUNKOVÁ, Gabriela. *Sociální politika v evropských zemích*. Praha: Karolinum, 2005. 189 s. ISBN 80-246-0780-8.

VANČUROVÁ, Alena a Stanislav KLAZAR. *Sociální a zdravotní pojištění – úvod do problematiky*. 2. vyd. Praha: ASPI, a.s., 2008. 124 s. ISBN 978-80-7357-381-2.

ŽENÍŠKOVÁ, Marta a Jan PŘIB. *Zákon o nemocenském pojištění s komentářem a příklady od 1. 1. 2016*. 9. vyd. Praha: ANAG, 2016. 278 s. ISBN 978-80-7263-993-9.

ŽENÍŠKOVÁ, Marta. *Pojistné na sociální zabezpečení: zaměstnanců, OSVČ, dobrovolně důchodově pojištěných: s komentářem a příklady k 1. 1. 2016*. 7. vyd. Olomouc: ANAG, 2013. 157 s. ISBN 978-80-7263-998-4.

Elektronické dokumenty a ostatní

BABILONOVÁ, Andrea. *Sociální zabezpečení ve Francii a Velké Británii*. Praha, 2014. Bakalářská práce. Vysoká škola ekonomická v Praze. Fakulta mezinárodních vztahů. Katedra podnikového a evropského práva.

ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. *OSVČ*. [online]. ČSSZ [20. 3. 2017]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/tiskopisy/osvc.htm>

ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. *Pojistné na důchodové pojištění*. [online]. ČSSZ [20. 1. 2017]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/pojisteni-osvc/platba-pojistneho/pojistne-na-duchodove-pojisteni.htm>

ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. *Pojištění OSVČ* [online]. ČSSZ [12. 12. 2016]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/pojisteni-osvc>

ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. *Přehled o počtu OSVČ dle krajů resp. dle okresů a krajů* [online]. ČSSZ [12. 12. 2016]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/o-cssz/informace/statistiky/ekonomicke-ukazatele/prehled-o-poctu-osvc-dle-kraju-resp-dle-okresu-a-kraju/prehled-o-poctu-osvc-dle-kraju-resp-dle-okresu-a-kraju.htm>

EUROSTAT. *Self-employment by sex, age and occupation (1 000)* [online]. EUROSTAT [15. 3. 2017]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/lfsa_esgais

FINANCE.CZ. *Základ a sazby pojistného u sociálního pojištění OSVČ* [online]. FINANCE.CZ [15. 12. 2016]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/dane-a-mzda/dane-z-prijmu/socialni-pojisteni-osvc/zaklad-a-sazby/>

GOV.UK. *Bereavement Allowance (previously Widow's Pension)* [online]. GOV.UK [26. 1. 2017]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/bereavement-allowance/overview>

GOV.UK. *Employment and Support Allowance (ESA)* [online]. GOV.UK [22. 1. 2017]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/employment-support-allowance/what-youll-get>

GOV.UK. *Maternity Allowance* [online]. GOV.UK [2. 2. 2017]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/maternity-allowance/eligibility>

GOV.UK. *National Insurance* [online]. GOV.UK [22. 1. 2017]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/national-insurance/national-insurance-classes>

GOV.UK. *Pension Credit* [online]. GOV.UK [25. 1. 2017]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/pension-credit>

GOV.UK. *Personal Independence Payment (PIP)* [online]. GOV.UK [28. 1. 2017]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/pip>

GOV.UK. *The basic State Pension* [online]. GOV.UK [22. 1. 2017]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/state-pension/eligibility>

GOV.UK. *Widowed Parent's Allowance* [online]. GOV.UK [23. 1. 2017]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/widowed-parents-allowance/what-youll-get>

GOV.UK. *Working for yourself* [online]. GOV.UK [20. 1. 2017]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/working-for-yourself>

LEGISLATION.GOV.UK. *National Insurance Contributions Act 2015* [online]. LEGISLATION.GOV.UK [26. 2. 2017]. Dostupné z: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2015/5/schedule/1>

MÁLKOVÁ, Ivana. *Komparace sociálního pojištění ve vybraných státech Evropské unie*. Ostrava, 2011. Diplomová práce. Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, Fakulta ekonomická. Katedra účetnictví.

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Kalkulačky* [online]. MPSV [12. 2. 2017]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/2435>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Nemocenské pojištění v roce 2017* [online]. MPSV [12. 2. 2017]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/7#dsnp>

NUMBEO. Cost of Living Comparison [online]. NUMBEO [28. 3. 2017]. Dostupné z: <https://www.numbeo.com/cost-of-living/comparison.jsp>

OFFICE FOR NATIONAL STATISTICS. *Trends in self-employment in the UK: 2001 to 2015* [online]. ONS.GOV.UK [2. 2. 2017]. Dostupné z: <https://www.ons.gov.uk/employmentandlabourmarket/peopleinwork/employmentandemployeetypes/articles/trendsinselfemploymentintheuk/2001to2015>

SEDLÁKOVÁ, Gabriela. *Srovnání systémů sociálního zabezpečení a dávek z nich poskytovaných v České republice a ve vybraných zemích Evropské unie*. České Budějovice, 2012. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta.

ZAPLETALOVÁ, Martina. *Nemocenské pojištění osob samostatně výdělečně činných*. Ostrava, 2011. Diplomová práce. Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, Fakulta ekonomická. Katedra veřejné ekonomiky.

Seznam zkratk

CPI – průměrný růst mezd

ČNB – Česká národní banka

EU – Evropská unie

HMRC – Her Majesty's Revenue and Customs

MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí

MSSZ – Městská správa sociálního zabezpečení

NIF – National Insurance Fund

OSSZ – Okresní správa sociálního zabezpečení

OSVČ – osoba samostatně výdělečně činná

PIP – Personal Independence Payment

PP – Peněžní prostředky

PPM – peněžitá pomoc v mateřství

PSSZ – Pražská správa sociálního zabezpečení

RH – redukční hranice

ZTP/P – zvlášť těžce postižení/průvodce

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB – TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB – TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB – TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB – TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB – TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB – TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 21. 4. 2017

Monika Dufková

Seznam příloh

Příloha č. 1: Oznámení o zahájení samostatné výdělečné činnosti

Příloha č. 2: Přehled o příjmech a výdajích OSVČ

Příloha č. 3: Oznámení OSVČ o ukončení výkonu samostatné výdělečné činnosti

Příloha č. 4: Přihláška k účasti na důchodovém pojištění OSVČ

Příloha č. 5: Důchodový věk podle roku narození

Příloha č. 6: Přihláška k dobrovolné účasti na nemocenském pojištění OSVČ

Příloha č. 7: Registrační formulář při zahájení samostatné výdělečné činnosti

Příloha č. 8: Výpočet starobního důchodu OSVČ v České republice

Příloha č. 9: OSVČ se zaměstnanci v tis.

Příloha č. 10: Formulář daňového přiznání 2017 ve Velké Británii